

Biblioteca 112
ASTRA, Sibiu

P.C.N.
'92

05

T1-245

A. L. D. P. P. P. P.

of

Fis Ferdinandus Molitor.
On L. Min. Str. obliq.
769.

24/7

RUDIMENTA
HISTORICA

OPUSCULUM PRIMUM

HISTORIÆ BIBLICÆ

RUDIMENTA

HISTORIA

ORIENTALIS

HISTORIA

RUDIMENTA
HISTORICA,

Sive brevis, facilisque

METHODUS

Juventutem Orthodoxam notitia
historica imbuendi,

PRO GYMNASIIS SOCIETATIS JESU.

AUCTORE

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM,

Historiæ Biblicæ.

Cum Privilegio Sacræ Cæsareæ Regiæque Majestatis.

CLAUDIOPOLI,

TYPIS ACADEMICIS SOC: JESU.

ANNO M DCC LXII.

PRÆFATIO.

Ucubrationem hanc, & quas deinceps DEO auspice typis vulgabimus, non Eruditorum, sed tyronum duntaxat usui destinamus compendiaria quadam ostensa via, quam hi sine pensi scholastici, alias persolvendi, detrimento inoffenso possint pede decurrere. Hinc Methodo usi sumus, jam olim a Ven. P. Canisio nostro usurpari solita, utpote rudium captui imprimis accommodata. Nec pauca hic consulto omisimus, quæ alii fuscè pertractant: multa etiam cursim, ac breviter attigimus, quæ prudens Præceptorum supplebit industria, discantium orexim ita excitando, ut nimia rerum copia nauseam ne moveant. Aditæ quoque suis sunt locis Historiæ quaedam observationes, ut Juventus jam nunc assuescat, non in nuda duntaxat rerum narratione, velut cortice hæere, sed ipsum adeo nucleum, sub ea latentem, vestigare, utilissima rectè & sentiendi, & vivendi documenta inde eruendo. Cæterum usus ipse ac experientia docebit brevi, quid hisce Opusculis addendum, quid demendum videatur. Nobis sufficiat Methodum præbuisse, qua rudis adhuc ætas manu quasi ducatur ad Historicum illud studium, prope immensum, alacriter ingrediendum. De Chronologia porro, & aliis, in quibus ipsimet Scriptores hodierni inter se discrepant, nihil in medium asseremus, quod Auctorum probatissimorum testimonio confirmari non possit.

Partitio hujus Opusculi.

P A R S I.

De Patriarchis ante Diluvium.

- Cap. I.* De Creatione mundi, & lapsu Adami.
§. I. Creatio mundi. II. Adami lapsus & supplicium.
Cap. II. De Adami posteris usque ad diluvium.
§. II. De Abele, & Caino. II. De Filiis DEI, & hominum.

P A R S II.

De Patriarchis post Diluvium usque ad Abrahamum.

- Cap. I.* De Filiis Noemi.
Cap. II. De Turri Babylonica.

P A R S III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Hebræorum

- Cap. I.* De Abrahamo.
§. I. Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.
§. II. Ejusdem res gestæ post natum Isaacum.
Cap. II. De Patriarchis Isaac, & Jacob.
§. I. Isaac. II. Jacob.
Cap. III. De Patriarcha Joseph.
§. I. Josephi res gestæ ante venditionem.
§. II. Ejusdem varia fortuna in servitute Ægyptiaca.
§. III. Ejusdem ad summas dignitates promoti præclara facinora.
Cap. IV. De iis, quæ Israelitis a morte Josephi evenere.
§. I. Israelitarum in Ægypto servitus, & vexatio.
§. II. Liberatio eorundem per Moysen.

P A R S IV

De Judicibus Israëliitarum, eorumque regimine.

Cap. I. De 40. annorum profectioe populi Israelitici per desertum Moyse ductore.

§. I. DEI erga gentem Hebræam beneficia.

§. II. Ejusdem cum alia, tum ingrati præcipue animi crimina.

§. III. Supplicia eidem a DEO irrogata.

Cap. II. De Judicibus post obitum Moyſis usque ad Gedeonem.

§. I. Josue. II. Othoniel, Aod, Debora, & Barac.

Cap. III. De 8. Judicibus proxime succedentibus usque ad Samsonem.

§. I. Gedeon. II. Abimelech, Thola, Jair, Jephthe, Abesan, Ajalon, Abdon.

Cap. IV. De tribus postremis Judicibus.

§. I. Samson, II. Heli, & Samuel.

P A R S V.

Reges Hebræorum.

Cap. I. De Rege Saule.

§. I. Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.

§. II. Saulis a Deo reprobati facinora.

Cap. II. De Rege Davide.

§. I. Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

§. II. Pœnitentia, & vitæ exitus laudatissimus.

Cap. III. De Rege Salomone.

§. I. Salomon Regum Sapientissimus.

§. II. Idemque insipientissimus.

Cap. IV. De rebus Israëliitarum:

§. I. Novem Reges Israëlis usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.

§. II. Reliqui decem Reges Israelitarum usque ad regni illius interitum.

Cap. V. De Regibus Judæ.

§. I.

§. I. Duodecim Reges Juda a Roboamo usque ad Ezechiam.

§. II. Octo Reges Juda usque ad captivitatem Babyloniam.

P A R S VI.

De Captivitate Babylonica, & quæ post hanc usque ad Hierosolymæ excidium contigere.

Cap. I. De Captivitate Babylonica sub Monarchis Assyriis.

Cap. II. De rebus gestis Judæorum sub Monarchis Persicis.

Cap. III. De iisdem sub Monarchis Græcis.

§. I. Judææ status tempore Alexandri.

§. II. Eiusdem varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.

§. III. Sub Monarchis Syriis.

§. IV. Sub Hebræis Pontificibus, regium sibi titulum vendicantibus.

Cap. IV. De rebus Judaicis sub Monarchis Romanis.
Appendix de excidio urbis Hierosolymæ.

I S A G O G E,

Sive præviæ quædam Quæstiunculæ

De Historia generatim.

1. Quid est Historia?

Est rerum ab orbe condito ad hæc usque tempora gestarum notitia, & commemoratio.

2. Quotuplex est Historia?

Est præcipue duplex. Sacra scilicet, sive Ecclesiastica, & profana, sive Politica.

3. Quid est Historia Ecclesiastica?

Est notitia rerum, ad Ecclesiam, & Religionem, ejusque cum propagationem, tum infectionem, aliasque hujusmodi vicissitudines pertinentium.

4. *Quid est Historia Politica?*

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli pacisque temporibus gestarum notitia.

5. *Cur in Historiæ studium præcipue incumbendum?*

Quia præter singularem animi oblectationem, ad scientias plerasque omnes, imo & quotidianam vitæ consuetudinem non utilis modo, sed plane necessaria est.

6. *Quid ergo potissimum ex Historia discimus?*

Docemur inde: 1. Summam DEI Sapientiam & Providentiam ubique agnoscere, mirari, atque adorare, utpote quæ in hoc mundi theatro tam mirificos rerum eventus identidem nobis spectandos exhibet. 2. Quanto DEUS amore ac beneficiis bonos prosequi tutarique; quanto vero odio ac suppliciis efficere improbos ferius, citiusque semper allveverit. 3. Perpetuæ rerum conversiones ac vicissitudines, quas omnes loqvuntur Historiæ, evidenter demonstrant, quam fluxa & inania sint terena hæc omnia, atque adeo quam parvi, imo nihili facienda. 4. Tam proborum virtutes, quam vitia pravorum, qui ætate nos antecessere, speculi instar nobis sunt, in quo clare dilucideque possimus perspicere quid agendum nobis, quidve cavendum sit &c.

7. *Cur Historia hoc maxime tempore est necessaria?*

Cui, hoc præsertim tam erudito ac delicato sæculo, cum viris honoratioribus versandum est, stupiditatis atque inscitæ notam effugere vix poterit, nisi Historiarum notitia, non mediocri sit imbutus.

8. *Quibus adminiculis comparanda Historiæ notitia?*

Sedula Magistrorum auscultatione, lectione non vaga & confusa, sed certa & destinata, ac iterata eorum, quæ quis legit, auditque; ruminacione.

9. *Quid Tyroni & Candidato Historiæ præcipue attendendum?*

Ut totius Historiæ seriem quandam, ac præcipuas rerum regnorumque mutationes, & temporum periodos cum Chronologia accurate observet. In sub-

dium

dium quoque vocanda Geographia; hanc enim, & Chronologiam geminos Historiæ oculos merito quis dixerit. Tandem adolescentes jam nunc ex actis præsertim memorabilibus observationes varias, & documenta ad mores formandos idonea colligere, atque alieno periculo sapere discant.

LIBER PRIMUS.

Historiæ Biblicæ.

Proëmium.

1. *Quibus de rebus præcipue meminit hæc Historia?*

De iis potissimum, quæ a mundi primordio ad Christi adventum populo evenere.

2. *Unde haurienda Historiæ hujus notitia?*

Ex veteris Testamenti libris, qui DEO dictante, a Moyse, Josue, Samuele, Esdra, aliisque Sacris Scriptoribus sunt literis consignata.

3. *Cur in Sacra hæc Historia primum, ac præcipuum ponendum est studium?*

Eam ipsam ob causam, quod instinctu, afflatuque divini Spiritus ad nostram institutionem, utilitatem, ac disciplinam sit conscripta.

4. *Suntne monumenta hæc Biblica ad Ecclesiam potius, an Politicam Historiam referenda?*

Ad utramque referri possunt; si enim consideremus statum Hebræorum Ecclesiasticum, ad Ecclesiasticam si Politicum, ad Historiam pertinebunt Politicam.

5. *Quenam Epochæ in hac Historia potissimum sunt considerandæ?*

Sequentes sex:

1. Diluvium anno mundi millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto (1656.)

2. Vocatio Abrahamæ anno mundi bis millesimo centesimo octavo. (2108.)
  3. Exitus Israelitarum ex Ægypto, anno M. bis millesimo quingentesimo quadragesimo quarto. (2544.)
  4. Regni Hebræorum exordia in Rege Saule anno M. bis millesimo nongentesimo sexagesimo secundo. (2962.)
  5. Captivas Babylica anno M. ter millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto. (3446.)
  6. Christi Nativitas anno M. quater millesimo quinquagesimo tertio. (4053.)
6. *Quot partibus constat hæc nostra Historia Biblica?*
 Sex, quæ fere cum totidem mundi ætatibus usque ad Christum natum congruunt, suntque sequentes;
1. Ætas Patriarcharum ab Adamo ad Diluvium complectebatur annos sex, & quinquaginta supra mille sexcentos. (1656.)
  2. Ætas Patriarcharum post Diluvium usque ad vocationem Abrahamæ numerabat duos, & quinquaginta annos ultra quadringentos. (452.)
  3. Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad profectiorem ex Ægypto, continebat sex, & triginta annos supra quadringentos. (436.)
  4. Ætas Judicum a Moyse usque ad Reges fuit quadringentorum ac duo de viginti annorum. (418.)
  5. Ætas Regum a Saule usque ad Captivitatem Babylicam desiniebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)
  6. Ætas Ducum, & Sacerdotum a Captivitate Babylica usque ad Christum natum, sexcentis ac septem annis absolvebatur. (607.)
- Universe fluxerunt anni quater mille quinquaginta tres. (4053.)

PARS PRIMA.

De Patriarchis ante Diluvium

In sequentibus duobus capitibus agetur. I. de
 Creatione Mundi, deque lapsu, & pœna Adami.
 2. De posteris Adæ ante Diluvium.

CAPUT I.

De Creatione mundi, & lapsu Adami.

§. I. Creatio mundi.

1. *Quis mundum hunc condidit?*

DEUS, cœlum & teram, & quidquid utriusque ambitu continetur, e nihilo produxit sex dierum intervallo, etsi puncto temporis omnia absolvere potuisset. Ac prima quidem die lucem, altera Firmamentum condidit: tertia aquas secevit a terra, quam herbis ac stirpibus convestitam, omne genus frugum jussit progignere. Die quarta sol & luna cum stellis: quinta pisces & volucres, sexta quadrupedia, & reptilia omnis generis, ac tandem homo velut Microcosmus, seu rerum omnium aspectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium est productus.

2. *Quomodo DEUS Adamum produxit?*

Corpori e terra formato immortalem inspiravit animam; cui Divinitatis suæ quasi sigillum, & Imaginem ita impressit. ut tres unius animi Facultates, tres unius DEI Hypostases quodammodo exprimerent.

3. *Quid DEUS die septimo a mundi productione porro egit?*

A novis dein rebus condendis cessavit, diemque hunc *Sabbathi*, hoc est. *Quæties*, sibi sacrum esse voluit, donec Sabbathi loco diem Dominicam, qua Christus suo ad vitam reditu mundum reparavit, celebrari jufferit.

§. II. Lapsus & poena Adami.

1. *Ecquisnam erat locus Paradisus?*

Hortus erat longe amœnissimus, omnibusque deliciis affluens, DEI ipsius manu confitus, in quo duæ præcipue arbores eminebant: altera Vitæ, altera Scientiæ boni & mali appellata. Huc DEUS Adamum transfudit, facta potestate omnibus horti fructibus vescendi, unica duntaxat arbore Scientiæ excepta, de qua nequid decerperet, sub mortis poena vetuit, fidei ejus, ac obedientiæ periclitandæ causa.

2. *Ubinam, quoque modo Evam condidit?*

In Paradiso Adæ dormienti costam exemit, atque ex ea Evam formavit, comparem, & adjutricem Adamo futuram.

3. *Qui vero his tantis beneficiis ambo respondere?*

Pessime: Eva enim fraude mali Genii, ex serpente loquentis, inducta, vetitum gustavit pomum, & virum, idem ut faceret, pellexit.

4. *Qua demum ratione Veterator ille pomi prohibiti esum Evæ persuadere potuit?*

Asseveraverat mendacissimus sycophanta: nequaquam ob degustatum fructum morte, uti DEUS minatus fuisset, eos mulctatum iri; quin potius plenam rerum omnium notitiam adepturos, DEOQUE ipsi fore simillimos.

5. *Quæ poena hanc culpam excepit?*

Ambo innocentiae veste spoliati, mox suam & viderunt, & erubuerunt nuditatem, quam proin connexis ficuum foliis obtectum ibant. Exin DEUS, auditis, reiectisque putidis eorum excusationibus, suam utrique denunciavit poenam, ac Evam quidem liberos suos cum dolore parituram, virique sub imperio, ac potestate futuram; Adamum vero, postquam vitæ alimenta e terra sterili ac spinosa multo cum sudore ac labore collegisset, moriturum tandem, cum uxore & omnibus posteris, ac in eam, unde ortum traxisset, terram reversurum. Sub hæc ambo Paradiso æternum proscripti,

pti, posteritatem omnem in commune secum pertraxere exitium.

C A P U T II.

De Posteris Adami usque ad Diluvium.

§. I. De Abele, & Caino:

1. Qui, qualesve hi ambo fuerunt?

Adami uterque, Cain major, Abel minor natus filius erat: hic pascendis gregibus, ille agris colendis operam dabat: Abel summa erat integritate, ac innocentia: Cain contra perversis omnino moribus. Abel optima quæque Deo in sacrificium obtulit; Cain deteriora selegit hinc Deo acceptissimum erat Abelis sacrificium; Cain vero invisum prorsus & ingratum. Id quod tantam in hujus pectore concitavit invidiæ flammam, ut fratrem de medio tollere decreverit; quem proinde amica in speciem invitatione in agros prolectum, crudelissime trucidavit.

2. Quid perpetrata hac cæde Caino evenit?

Ob immane hoc Parricidium a Deo vehementer objurgatus, non tantum pœnitentis animi signum non dedit, sed spe omni Divinæ clementiæ abjecta, vagus ac profugus, quod vixit, oberrabat; nec tandem a Lamecho, abnepote suo, in sylva pro fera habitus, jaculo est transfixus.

§. II. De Filiis DEI, & Filiis hominum.

1. Quinam erant Filii DEI?

Adamo in Abelis locum natus est Sethus, Deo ob virtutis ac pietatis studium apprime charus: cujus Posterius erant Patriarchæ illi, qui una cum Filiis, partim ob Sethum, stirpis suæ auctorem pientissimum, partim ob suamet virtutem Filii DEI sunt appellati.

2. Quinam ex his præ cæteris memorandi sunt?

1. Enos, Sethi filius, qui primus Deum publicis, solemnibusque cæremoniis ac ritibus venerari cepit. 2. Enoch, qui ob eximium avitæ religionis studium, &

sum-

summam cum DEO familiaritatem, vivus ex hominum cœtu divinitus est sublatus. 3. Mathusalem, qui vivendi limites, cæteris mortalibus a DEO præstitutos, longe supergressus, annos vixit nongentos sexaginta novem.

3. *Quosnam facer Historicus Filios hominum appellat?*

Impii Caini progeniem. Cainus hic primam urbem condidit, a filio Henoch Henochiam appellatam. Jubal musicam ejusque frater Tubulcain ferrariam, soror vero Noema lanificium invenit. Venatoriam primus exercuit Lamech, longe diversus a Lamecho altero, Noëmi Parente.

4. *Qui Filiis Dei convenire potuit cum Filiis hominum?*

Sethi nepotes cum fœminis, a vitiosa Caini stirpe oriundis, inauspicata inière connubia, e quibus prognati Gigantes, fœdissima illa scelerum monstra: quorum improbitas usque eo invaluit, ut orbis universus tunc mera esset vitiorum sentina, non nisi ultricibus Diluvii aquis eluenda. Unus Noemus tot inter malos bonus, & in obsequio DEI constans perstitit.

§. III. Diluvium.

1. *Quenam Diluvium antecessere?*

Noe, vir justus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, seu navim prægrandem, trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac tercentos altam, a DEO jubetur construere, in quam se ipse cum suis, ingruente cataclysmo, tuto possit recipere. Centum ipsos annos in ea fabricanda Patriarcha posuit; idcirco passim ab omnibus ludibrio habitus, tanquam delirus senex.

2. *Quid confecta demum arca contigit?*

Noe comportato undique necessario comœtu, & pabulo, ex omni genere animalium, aquatilibus exceptis, immundorum quidem bina, mundorum vero septena in arcam, DEI jussu, & Angelorum subsidio, introduxit; in quam ubi & ipse dein cum conjugē sua, & tribus filiis Semo, Chamo, & Japheto, horumque uxoribus pedem intulit, DEUS ostium foris occlusit.

3. *Quid*

3. *Quid ipso Diluvii tempore factum?*

Quadraginta dies, noctesque continui non tam imbres, quam rivi aquarum, ruptis cœli cataractis, præcipitarunt, mariaque insuper omnia, & quidquid aquarum in terræ visceribus latebat, tanto se impetu effundere, ut non orbem tantum universum inundarint, sed & altissimos montium vertices quindecim cubitis supergressa quidquid hominum, pecorumque terram hanc incoluerat, submerferint, solis iis, quos arcæ Deus incluserat, salvis relictis, anno ab orbe condito sexto & quinquagesimo supra millesimum sexcentissimum, (1656.)

4. *Quam tandem tragædia hæc catastrophæ habuit?*

Centum & quinquaginta diebus elapsis, quibus totus terrarum orbis immensi oceani instar undique restagnaverat, Deus immisso vento calido, ac vehementi, aquas sensim ita imminuit, depulitque; ut arca post mensem a cœpto diluvio septimum in Armenia montibus conquieverit. Inde quarto post mense Noemus primo corvum, qui tamen carne, credo morticina illectus, reversus non est: deinde columbam post dies septem exploratum miserat, quæ, cum non haberet, ubi pedem figeret, arcam mox repetiit: septima post die denuo dimissa, virentem olivæ ramum retulit, pacis, & cessantis exundationis argumentum. Perstitit nihilominus in arca septem alios dies Noe. Cumque columba, quam tertium ablegarat, non redisset, tandem ex arca, ubi per annum delituit, cum omnibus suis egressus, sacrificium Eucharisticum obtulit, Deo tantopere acceptum, ut promisso sanciverit, se nunquam deinceps mundum simili eluvione castigaturum, ejusque rei perenne signum fore arcum cœlestem. (1657.)

Observationes ad primam Historiæ

Biblicæ partem.

1. *Cur Deus ab Adamo, mundoque dein universo tam severas expetiit penas?*

Ut omnes Adæ Posterique commonefierent, quam grande,

de, nec una piandum morte sit nefas, Deo ipsi esse refractarium, ejusque voluntati atque imperio sese opponere.

2. *Nullusne clementiæ Divinæ locus fuit in plectendo Adamo?*

Imo longe maximus: nam vel ante denunciatum supplicium, Christum humani generis vindicem, ac liberatorem venturum promisit, qui malo huic remedium præsentissimum allaturus esset.

3. *Quodnam, & apud quos erat regimen Politicum ante Diluvium?*

Patriarchæ suam quisque familiam regebant. Caini vero Posterius, cum primi urbes frequentare cœperint; Rempublicam ordinasse, communibusque temperasse legibus videntur.

PARS SECUNDA.

De Patriarchis post Diluvium.

In sequentibus duobus capitibus recensentur.

1. Tres filii Noe. 2. Ædificatio turris Babylonicæ.

CAPUT I.

Tres Filii Noë.

1. *Quid de tribus hisce filiis post diluvium memoratu dignum occurrit?*

Chamus parenti Noëmo, somno, vinoque, cujus vim ignoraverat, sepulto, ac indecenter denundato, procaciter illusit, erubescens, ac detestantibus fratris proterviam Semo, & Japheto, quibus proinde Noë, re intellecta, bene precatus, Chami vero stirpem execratus est.

2. *Quibus tunc terminis desinebatur hominum ætas?*

Post diluvium ne ullus quidem vitam ultra annum quingentesimum produxit; cum tamen prius annos
am-

amplius nongentos plerosque vixisse constet. Imo Abrahami ætate, annis a diluvio circiter quingentis, vix ullus annum ducentessimum complevit. Vita porro, ac viribus hominum horrenda illa eluvione haud parum imminutis, DEUS ad imbecillitatis subsidium, vinum, & carnes indulxit, cum antehac nonnisi oleribus ac leguminibus vesci plerique omnes consueverunt.

3. *Num tres filii Noe, uno semper eodemque in loco, ac regione habitaverunt?*

Haudquaquam; nam cum hominum numerus ducentos intra annos a diluvio nimium quantum multiplicaretur, alias sibi sedes quærere cogebantur, Japheto Europa cum Asia minore; Semo Asia, qua Orientem spectat: Chamo Africa cum Palæstina, & Phœnicia obtigit. Prius tamen, quam omnis multitudo in diversas mundi partes commigraret, vesano profus fastu turrim ædificare decreverunt, cujus apex ad cælum usque pertingeret.

C A P U T II.

Turris Babylonica.

1. *Quem successum structura hæc habuit?*

Initio sat prosperum, donec DEUS insanam ædificantium arrogantiam castigaturus, sermonis commercium inopinato prodigio sustulit, lingua, qua tunc omnes eadem utebantur, in plures divisa. Unde, cum alter alterius verba haud amplius posset percipere, cæpto erat desistendum.

2. *Quid exinde consilii cæpere?*

Deductis in universum orbem coloniis, varias mundi regiones frequentare cæperunt; hinc tanta nationum, linguarum, morumque diversitas.

3. *A quo populus electus originem duxit?*

Ab Arphaxado Semi filio & avo Heberi, in cujus familia lingua Hebræa, a quo & Hebræi nomen ac genus traxere.

4. *Quis urbem Babilonicam condidit?*

Nemrodus Chami nepos, qui homines quavi, qua dolo libertate spoliare, primusque Regios usurpare titulos cepit anno 1879.

Observationes ad secundam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quæ altera hac mundi ætate verum facies erat?*

Admodum tristis nam paucis, qui virtutem colebant, exceptis, plerique in deterius mutabantur, præcipue cum idolorum cultus cepit introduci.

2. *Quæ, Linguae post repentinam illam idiomatum permutationem etiamnum putantur esse reliquæ?*

Sequentes: Hebraica, Græca, Latina, Teutonica, Slavonica, & Tartarica, quæ matrices dicuntur: quod reliquæ inde sint ortæ.

P A R S T E R T I A.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Israelitarum.

In quator sequentibus Capitibus mentio fit 1. De Patriarcha Abrahamo. 2. De Isaac, & Jacob. 3. De Josepho Ægyptiaco. 4. De Servitute Ægyptiaca.

C A P U T I.

De Patriarcha Abrahamo

Prior Paragraphus Abrahami res ante, posterior post natum Isaacum gestas complectitur.

§. I. Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

1. *Qui se habuit Abrahamæ à Patria sua in alienas terras migratio?*

Cum DEUS Abrahamum non Patrem modo credentium omnium, sed Christi quoque ipsius Progenitorem destinasset, eundem prope septuagenarium e Chaldæa,

patria sua, idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur Haranem primum, Mesopotamiæ urbem, tum deinde post quinquennem ibidem commorationem, in regionem Chananitidem, ipsi totique ejus posteritati promissam, migrare jussit, anno ab orbe condito, bis millesimo centesimo decimo quarto. (2114) Paruit utrobique sine mora & tergiversatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum semper promptissimus.

2. *Cur Abrahamus a Lotho sejungi voluit?*

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo Patruo suo testis, & pascuis utebatur. At cum Vir Sanctus novas identidem rixas suos inter, ac Lothi pastores existere animadvertisset, pacis studio seorsum deinceps habitare statuit. Lothus facta sibi ab Abrahamo optione, quemcunque voluisset, terræ tractum occupandi, regionem longe amœnissimam, Sodomæ circumjacentem, sine ulteriore disquisitione elegit, ignarus, quanta inde sibi pericula, malaque iminerent. (2116.)

3. *Quo pacto Abrahamus Lothum, ab hoste captum, in libertatem asseruit?*

Rex Sodomæ a quatuor Regibus bello laceffitus, una cum aliis quatuor Regibus, quos in subsidium advocarat, vincitur; captaque urbe Sodoma, Lothus quoque cum suis in servitutem abstrahitur; quo comperto, Abrahamus cum trecentis ac duodeviginti e sua familia exercitum victorem strenue infecutus, fundit, fugatque; atque ita non Lothum modo in libertatem restituit, sed omnem Sodomis ablatam prædam recuperat. (2118.)

4. *Quid de Abrahamo & tribus Angelis Sacræ Literæ referunt?*

Cum Abrahamus sub meridiem fervente solis æstu ad ostium tabernaculi consideret, tres Juvenes (Angeli erant peregrinorum habitu) adventare conspicit; moxque obviam progressus, perofficiose salutatur, & prandium sub opacæ arboris umbra apparari jubet. Remo-

tis mensis, peregrinorum unus Abrahamo prædicit : Saram uxorem, utut ætate jam provec̄tam, filium enixuram. Ob rei hujus novitatem atque insolentiam clanculum subrisit Sara : reprehensa igitur ab Angelo; quasi Dei potentia diffidisset. In discessu unus e cælestibus Geniis Abrahamo aperit : urbem Sodomam ob nefanda flagitia propediem eversum iri. Ille & Nepotis, & civium vicem misertus, iteratis instat precibus, urbi ut parcat, si deni saltem infantes in ea numerarentur; verum ne tot quidem repertis, ultra intercedere ausus non est. (2139.)

5. *Quas pœnas urbs Sodomā dedit ?*

Non hæc tantum, sed & aliæ tres urbes (nam quintæ, Segor nomine, Lotho deprecante, pepercit flamma) ruente de cælo imbre igneo ac sulphureo, in cineres sunt redactæ. Ex horribili hoc incendio solus Loth, ejusque uxor, ac filia duæ ab Angelis prope per vim sunt ereptæ, addito severo mandato, retro ne respicerent; quod quia Lothi uxor, curiositate victa, pensi non habuit, in statuam falis est conversa. (2139.)

§. II. *Res Abrahami gestæ post natum Isaacum.*

1. *Quid de Ismaele memorandum venit ?*

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla susceperat; verum cum se insolentius efferre, ipsumque adeo Isaacum infectari ausus esset, urgente Sara, nec cælo improbante, una cum Agare matre sua paternis ædibus expulsus est. Fugientes sitis prope confecisset, nisi Angelus monstrata fontis scaturigine, jussisset Agarem filii curam gerere, utpote qui peramplæ familiæ Parens futurus esset. (2144.)

2. *Quale Sacrificium Deus Abrahamo imperavit ?*

Ut filium suum longe charissimum immolaret in monte Moria, quo Vir Sanctus sine cunctatione profectus tridui itinere appulit. Hic primum Isaacus, qui suis ipse humeris ligna portabat, intelligit, paterna sibi manu moriendum. Nec abnuit, ad omnem Dei, patrisque nutum, expeditissimus filius. Jamque aræ im-

positam, ferro appetebat parens, cum cœlesti voce manum cohibere, & filii loco arietem, quem, Deo haud dubie providente, vepribus implicatum videt, cœdere jubetur, simulque certior sit: tam promptum Deo obsequendi studium eximiis cœli favoribus, Christique ipsius a stirpe sua ortu remuneratum iri. (2163.)

3. *Ubi & quando Sara mortem oppetiit?*

Anno ætatis centesimo vigesimo septimo Hebrone diem suum magno filii, & mariti luctu obiit, sepultaque est in spelunca duplici, quam Abrahamus ab Ephrone Hetheo numerata pecunia emit. (2175.)

CAPUT II.

De duobus Patriarchis Isaac, & Jacob.

Prior Paragraphus de Isaaco, posterior de Jacobo aget.

§. I. Isaac.

1. *Quando, & quamnam Isaacus uxorem duxit?*

Triennio a Saræ matris obitu, cum Isaacus annum ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide, atque integritate administrabat, in Mesopotamiam, patriam suam ablegat, sponsam ut inde adducat filio. Is longum ingressus iter, tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quemdam constitit, ubi cœlesti, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaaco sponsam divinitus destinatum esse intelligit, quæ sibi, suisque camelis potum ultra præbitura esset. Præbuit Rebecca Bathuelis, Abrahami ex fratre nepotis filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria confestim obtulit. Domo, mensaque exceptus, renuit prius cibum capere, quam demandatæ sibi legationis munere plene functus esset. Re, ex omnium voto confecta, Eliezer Rebeccam, forma non minus, quam virtute conspicuam, in Palæstinam deducit, anno ante obitum Abrahami tri-

gesimo quinto, post orbem conditum bis millesimo centesimo septuagesimo nono. (2179.)

2. Quos Isaac filios genuit ?

Vigesimo demum anno ab initio matrimonio Rebecca Esavum & Jacobum enixa est; gemellos quidem, quippe eodem partu editos, sed habitu corporis, animique longe dissimillimos, nam Esau major natu præter morem aliorum infantium corpore erat hirsuto; Jacob glabro: ille agresti, ferocique ingenio, hic placida, & tractabili indole.

3. Quo pacto Esau primogenitus jus suum fratri cessit ?

Cum forte a venatione redux ingenti fame cruciaretur Esau, lenticulæ, qua tunc frater vescebatur, tanto tenebatur desiderio, ut non dubitarit natalem prærogativam Jacobo pulticula vendere. Cujus cessionis, etiam jurejurando firmatæ, eum postea nimis poenituit. (2218.)

4. Uter alteri Benedictionem paternam præripuit ?

Jacobus natu minor, idque non tam astu pio Rebecca matris suæ, quam arcano DEI consilio. Statuerat Isaacus decrepita jam ætate senex Esavo, tanquam primogenito, & familiæ Principi, bene precari; prius tamen hunc venatum ire, atque ex ferina præda gratum palato suo epulum apparare jubet. Quo cognito Rebecca quoque Jacobo in mandatis dat, ad gregem illico properet, duosque inde hædulos pinguißimos afferat. Hos illa ferinæ in morem exquisite coxit, condiditque, atque e pelliculis collare, & manicas fingens, Jacobo tam scite aptavit, ut Isaac, cui præ senio caligaverant oculi, ex hirsutis manibus & collo Esavum coram adesse conjectans, licet de voce addubitarit, Jacobo faustas inter preces Primogeniti jura, & privilegia impertierit.

5. Quo animo hanc stropbam Esavus tulit ?

Iniquissimo hinc præ ira, & indignatione fremere, lamentari, ejulare, tantoque in fratrem odio ferri cepit, ut eum de medio tollere decreverit.

§. II. Jacob.

1. *Quam viam Jacobus iniit impotenti fratris ire se subducendi?*

Ex matris consilio, & cum bona Parentis venia in Mesopotamiam ad Labanum avunculum suum confugit.

2. *Quid in hoc ei itinere accidit?*

Cum nocte præventus sub dio pernoctare cogere-
tur, dormienti objecta est Scala mystica a terra ad
cælum usque pertingens, per quam cœlestes genii
fursum, deorsum commeabant; quin DEUS ipse su-
premo gradu consistens, quæ olim Abrahamo promi-
serat, confirmare denuo, ac rata habere voluit. (2276.)

3. *Quomodo Jacobus ab Avunculo exceptus?*

Ad urbem Haran appropinquantem Rachel occurrit,
Patris sui greges pascens: quæ ut primum in Consobri-
ni sui notitiam venit, patrem de re tota certio-
rem fecit. Hic nepotem suum inter amplexus, & oscula do-
mum latus deducit. Mense ferme exacto Jacob, ut
Rachelis nuptiis potiretur, septennem operam in pa-
scendis gregibus Labano locavit, qui tamen promissis
haud stetit, sed emenso septem annorum spatio, Liam
filiam natu majorem substituit, minorem ea demum le-
ge nuptui daturus, si septem alios annos in famulatu
futurum se reciperet. Nec conditionem hanc ut ar-
duam respuit Jacob, amore, quo in Rachelem fereba-
tur, amarissima quæque dulcorante.

4. *Quando, quoque cum comitatu domum remigravit Jacob?*

Postquam pro Rachele, & Lia quatuordecim, sex-
que insuper annos pro gregibus redimendis strenuam
Labano locarat operam, in patriam tandem reverti sta-
tuit: cumque de discedendi potestate a Socero impe-
tranda desperaret, consulto prius Numine, reque cum
uxoribus communicata, clam iter ingreditur, Socero
ad tendendas oves aliorum tunc protecto; qui tamen
cognita Generi fuga, nimium quantum exardescens,
cum valida suorum manu fugientem celerrime est in-
secutus, pessime haud dubie excepturus, nisi DEUS ve-
tuis-

tuisset, gravius quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba processum non est, quibus Labanus Genero suo & furtivam fugam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facile se purgavit: furti vero a Rachele commissi, penitus ignarus, mortis reum pronunciavit, quicumque demum idola surripuisset. Cum igitur Labanus universam Generi suppellectilem frustra excussisset, Rachele idola sub stramenta abdente, post longam tandem alterationem fœdus utrinque sancitur. Redit exinde ad suos Labanus, Jacobus iter cœptum prosequitur.

5. *Quomodo fratrem reducem excepit Esau?*

Statuerat homo efferus, vitam eidem eripere tametsi hic, missis etiam legatis ac muneribus adventum suum humanissime, amicissimeque nuntiari jusserit. Quadringentos Esau armaverat viros, quo nuncio consternatus Jacob, suppetias a cœlo supplex petii, atque ut iram fratris placaret, nova destinavit munera, agmenque in tres partes divisit. Inde precibus de nocte intentum cœlestis Genius virili specie ad luctam provocat. Nec certamen detrectat Jacob ad diluculum usque, læso licet ac enervato femore, strenue colluctans cum personato Palæstrita, quem non ante dimisit, quam sibi bene precatus fuerat. Exinde Jacob appellatione sane gloriosa, *Israel*, seu *Prævalens Deo*, cognominari cœpit, simulque divinitus est edoctus: nulli deinceps mortalium succubiturum postquam Superis ipsis invictas probasset vires. Nec multo post Esau, armatis stipatus, in conspectum venit; qui tamen singulari fratris modestia, & comitate ita fuit delinitus, ut immemor omnis vindictæ, Jacobum amicissime sit complexus. 2296.

6. *Quot filios Jacob in Mesopotamia suscepit?*

Undecim, cum filia unica, cui Dinæ nomen. Filiorum hæc sunt nomina: Ruben, Simeon, Levi, Judas, Issachar, Zabulon, Dan, Nephtali, Gad, Aser, Joseph, quem

quem ultimum Rachel peperit, & aliquot post annis Benjaminum, ex cujus partu decessit haud procul ab urbe Betlehem.

CAPUT III.

Josephus Patriarcha.

Hic nota primo: variam Josephi fortunam ante servitutem Ægyptiacam. 2. Eiusdem servitutem, & captivitatem in Ægypto. 3. Honores eidem postea delatos.

§. I. Varia Josephi fortuna ante servitutem Ægyptiacam.

1. *Cur Josephus in tantam fratrum offensionem incurrit?*

Tribus de causis. 1. Quod præcæteris tenerius amaretur a parente, qui togam ei polimitam conficiendam curavit. 2. Quod fratres suos nefarii cujusdam criminis apud parentem accusarit, 3. quod ob narrata quædam somnia dominatum affectare videretur.

2. *Quid igitur somniabat?*

Putabat se, una cum fratribus suis in agro manipulos colligare, ac suum quidem manipulum stetisse erectum, reliquis circum circa, adoraatum ritu, aristas incurvantibus. Alias a sole ipso, ac luna, & stellis undecim adorari se, in somno sibi videbatur. Quæ cum fide ac mente optima narrare, invidios fratrum animos tantopere exacerbavit, ut in ejus necem conspirarint.

3. *Num conceptum animo facinus perpetrare sunt ausi?*

Id quidem fixum illis ac statutum erat, sed cruento eorum consilio intercessit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Josephum, tum forte parentis jussu ad ipsos invisentem, in proximam cisternam detruderent. Quod eo fecit consilio, ut clam inde ereptum ad patrem posset reducere.

4. *Quamdiu Josephus in cisterna delituit?*

Exiguo admodum tempore; nam cum paulo post negotiatores quidam Ismaelitæ illac in Ægyptum tenderent, Juda auctore e fovea extractus, atque iisdem venundatus est viginti siclis, anno mundi bis millesimo

tercentesimo sexto, (2306.) cum annum ageret decimum septimum.

5. *Qui vero facinus tam atrox parentem celare potuerunt?*

Novo scelere commenti sunt, Josephum cruentæ bellæ in prædam cessisse. Missus proinde inauspicati nuncii baiulus, qui fratris tunicam hædino tinctam sanguine exhiberet, ex cuius aspectu miserandus senex Iuctu prope contabuit.

§. II. *Josephi servitus, & captivitas in Ægypto.*

1. *Quorsum ab Ismaelitis illis mercatoribus abductus est Joseph?*

In Ægyptum, ubi venditus est Putiphari, uni e præcipuis Regni Proceribus, quem Josephus mira in rebus agendis dexteritate, fide, ac prudentia brevi ita sibi devinxit, ut, homo licet exterus, ac servituti additus, irem omnem domesticam administrare juberetur.

2. *Num diuturna hæc erat prosperitas?*

Fuisset, nisi Heræ calumniis appetitus, Heri quoque sui gratia rapente excidisset. Nam cum Puripharis uxori, ad scelus iterum, iterumque pellicenti, fortissime semper restitisset, ac demum pallio quoque, quod procax tœmina prehenderat, in impuris manibus relicto, aufugisset, illa amore in furorem verso, non dubitavit juvenem castissimum attentati flagitii reum agere apud maritum; qui vehementi ira atque æmulatione incensus, illico infontem in carcerem & vincula abripi jussit.

3. *Quid hoc in carcere accidit?*

Forte in eundem carcerem Pharaonis jussu compacti sunt duo Ministri Regii, quorum alter pocillatoribus alter pistoribus præerat. Illi in somnis objecta erat species vitis, cum triplici palmite, gemmantis primum tum florescentis, ac uvas tandem maturas protrudentis, e quibus liquorem in calicem exprimere, Regique porigere sibi videbatur. Hic vero per quietem tria vidit cauisra, capiti suo imposita, e quorum supremo cibos

bos varios, arte pistoria confici solitos, volucres surripiebant. Inde Josephus conjecit: hunc elapso triduo ad suspendium; illum ad pristinum suum munus evocatum iri; quem proinde rogavit: miseri ac innocentis patrocinium apud Regem suscipere ne gravaretur. Dicta probavit eventus, nisi quod pocillatores datæ fidei oblito, Josepho duos & amplius annos hærendum in carcere fuerit.

4. *Qua tandem occasione Josephus e vinculis est exemptus?*

Vidit Pharao per somnium septem vaccas præpingues e Nilo emergere, quas aliæ septem strigosæ, & macilentæ; idemtidem exortæ, devoraverant. Ad hæc septem spicæ plenæ, opimæque uno culmo pullulare videbantur, quas totidem graciles & afflatæ uredine absumpsere. Cum de somniis hisce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni a poculis erat, sui jam tandem memor Interpretis, Regem monet: esse in carcere Juvenem, divinandi apprime peritum, quem is protinus in aulam acciri iussit.

5. *Quomodo hæc somnia interpretatus est Joseph?*

Ajebat: septem vaccis obesis, uti & spicis plenis septem totidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles, a macilentis bobus ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ inopia promendum.

§. III. Josephus ad amplissimos honorum gradus evectus.

1. *Quo præmio Pharao Josephum remuneratus est?*

Non rei solum frumentariæ, sed toti eum Ægypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur Regiis decoratum insignibus currum suum conscendere, & triumphali cum pompa circumduci iussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Ægypti Pro-Regem, imo & Conservatorem mundi venerarentur.

2. *Qui suum hoc munus Josephus obiit?*

Summa integritate ac sapientia, maximoque Regii

ararii emolumento. Nam cum elapso fertilitatis septennio non Ægyptus modo, sed vicinæ quoque Provinciæ annonæ difficultate laborare cœpissent, omnes ad frumenta emenda certatim in Ægyptum contenderunt, quo & Jacob denos misit filios. Qui ubi supplices stitere se Principi, ab hoc mox agniti sunt; quin tamen fratrem illi suum agnoscerent.

3. *Quo vero vultu eos excepit Joseph?*

Peregrinum, ac ignotum se simulans, vultu ad severitatem composito, exploratores compellabat, in custodiam tradendos. Illis contra asseverantibus, unius se parentis filios e Chananitide regione advenire, fratre natu minimo domi relicto. Hunc ipsum ad rei veritatem comprobendam coram sibi sisti voluit. Ad postulatum hoc prorsus inexpectatum stabant omnes attoniti, veterisque delicti redeunte memoria, crudelitatem in fratrem olim exercitam, tantæ modo calamitatis causam matuis lamentis querebantur. Ea commemoratio Josepho lachrymas vel invito excussit, quas ut liberius funderet, paulisper recessit moxque reversus, Simeone in vinculis retento, reliquos domum misit cum tritico & pecunia, quam frumentariis in saccis clam reponi jussit, addito severo mandato: Benjaminum ad se ut quam primum adducerent.

4. *Num Benjaminum a se dimisit Parens?*

Diu tergiversanti tandem fames, atque iterum filiorum preces assensum extorsere; Juda pro Benjamin reductione vadem se ultro offerente.

5. *Nunquid ex sententia successit altera hæc profectio?*

Recta in Principis palatium deductis lautum apparatus convivium; cumque dein Pro-Rex ipse comparuisset, prono in teram vultu eum venerabantur, quos ille perbenigne accipiens, multa de parente sciscitatur, Sed nihil æque Josephi animum commovit, ac Benjamin fratris sui uterini aspectus; unde prorumpentibus denuo lachrymis vultum avertere, & in secretius sese abdere cubiculum cogebatur. Paulo post mensæ

accumbitur, ac reliquum diei tempus hilare, jucundeque traducitur. Cum abitur die postero pararent, saccos frumento impleri; pecuniamque, ut nuper, reponi iussit, scypho argenteo in Beniamini sacco inserto.

6. *Quæ illis molestia ob ipsum hunc scyphum exhaurienda erant?*

Iter jam ingressos Oconomus Pro-Regis jussu præpropere insequitur; poculum, veluti furto ablatum repetiturus. Nemo sibi tanti facinoris conscius erat. Verum dum sarcinæ excutiuntur: ecce tibi! in Beniamini sacco repertus est scyphus incredibili omnium luctu & consternatione. Igitur Benjaminus in urbem captivus abstrahitur, quem cæteri omnes sequuntur; delicti fraterni veniam deprecaturi. Præ reliquis Judas voce lamentabili Pro-Regi exponit: quo pacto Benjaminum certo reducturum se spondisset parenti, **haud dubie morituro præ morore, si nunc Beniamino,** ut olim Josepho, orbatus esset. Hic vero cohibere se ultra non potuit Joseph. Igitur Ægyptiis abscedere iussis in has voces, largo permixtas fletu, erumpit: *Ego sum Joseph Frater vester, quem Ægyptiis vendidisti, nihil a me metuendum vobis.* Singulos dein suavissime complexus, ubi rei novitate perterritos videt, prorsusque attonitos, inde eos potissimum consolatur, quod hæc omnia evenissent sapientissimo Dei consilio in Ægyptum se præmittentis, ut eorum, multorumque salutem consulere. Irent igitur sine mora, & cuncta nunciarent parenti, huncque cum suis omnibus in Ægyptum deducerent.

7. *Quis accepto hoc nuncio animus fuit Jacobo?*

Profundo velut e somno excitatus Senex adduci vix potuit, ut crederet: at ubi currus, jumenta, cæteraque itineris subsidia coram inspexit, totus capit reviviscere, moxque cum suis ad longum, & laboriosum iter lætus, & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo frueretur. (2329.)

8. *Quæ*

8. *Quæ Jacobi in Ægypto fuit fortuna?*

Non solum a Josepho mutuos inter amplexus, & manantes prægaudio lachrymas, sed a Rege ipso honorificentissime est exceptus, qui regionem Gessenam, frugum fertilissimam, pecorique pascendo aptissimam habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commoratus anno ætatis quadragesimo septimo supra centesimum e vita migravit, fausta precatione filiis prius omnibus impertita. Præcipue vero Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in regione Chananitide avito monumento inferendum curaret; id quod præstitum maximo cum apparatu, & magnificentia anno mundi bis millesimo tercentesimo quadragesimo quinto. (2345.) Josephus porro supremos inter Aulæ honores, vitam ad plures perduxit annos, donec anno administrationis Ægyptiacæ octogesimo, vitæ centesimo diem obiit, cujus ossa & cineres post annos amplius tercentos patrio tumulo, uti vivens petierat, sunt illati. Erant Josepho duo filii. Ephraim, & Manasses, quos Jacobus avus perinde ac reliquos promissæ illius terræ hæredes instituit.

CAPUT IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hic recensenda primo Hæbræorum vexatio regnante Pharaone alio. 2. Moylis ad eum Legatio.

§. I. Hæbræorum afflictio.

1. *Qua fortuna a morte Josephi usi sunt Hebræi?*

Oppido adversa: nam mortuo Rege illo, gentis Hæbrææ perstudioso, Pharaon alius Ægypto imperavit, Israelitis longe infensissimus, quos supra, quam dici potest, cœpit affligere, veritus: ne gente hac extera prope inimmensum excrescente, sibi tandem suisque securis esse non liceret: unde stirpem hanc longe invissimam radicitus parabat excindere. (2451.)

2. *Quibus id artibus persicere tentavit?*

Principio Hæbræos duris cœpit laboribus exercere.

verum cum inde vegetiores multo, fecundioresque fieri animadvertisset, mares omnes, simul ac editi in lucem essent, ab obstetricibus Ægyptiis necari iussit. His vero tam crudeli imperio minime obtemperantibus, novo sanxit edicto: ut infantes masculi omnes, recens nati, aquis suffocarentur.

3. *Qui igitur Moyses parvulus evasit?*

Mater; cui Jochabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clam educaverat: verita dein, ne res patefieret, fiscellæ scirpeæ, bitumine oblitæ, impositum Nilo committit.

4. *Num aquis haustus est infans?*

Divino factum consilio, ut eo ipso tempore Pharaonis, filia ad Nili ripam deambulans, fiscellam, carici adhærentem, ad se deferri iusserit; qua aperta, cum bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conducta nutrice, eadem illa, quæ pepererat, sollicitè educandum; indeque in Aulam translatum Ægyptiis excolendum literis curavit. (2464.)

§. II. *Moylis ad Regem Pharaonem Legatio.*

1. *Quamdiu Moyses in Aula Regia est commoratus?*

Ad annum usque ætatis suæ quadragesimum, mundi bis millesimum quingentesimum tertium (2503.) quo ex Ægypto in regionem Madianitidem profugus, Jethroni socero suo in pascendis ovibus quadragenariam locavit operam.

2. *Quomodo inde evocatus fuit ad populum Israeliticum ab Ægyptiorum servitute vindicandum?*

Ad Horebi montis radices gregem forte pascenti, Deus in Rubo flagrante quidem, nec tamen deflagrante, spectandum se obtulit, iussitque Pharaonem adire, & suo ei nomine populi Hebræi missionem imperare. Ad quod munus rite obeundum Deus virtutem ei, potestatemque extraordinariam, ac fratrem insuper Aaronem comitem, & adiutorem addidit. (2543.)

3. *Quem ex hac sua Legatione fructum tulit?*

Nullum penitus; quin potius versa & mutata in pe-

jorem partem sunt omnia. Nam Pharaeo vehementiore inde ira accensus Israelitas novis obrui laboribus, ac verberibus mactari jussit.

4. Quibus porro machinis obstinatum Regis animum expungere sunt adorti?

Decem intenter plagas, alias aliis graviores, quibus tamen obfirmatum tyranni pectus magis semper magisque obduruit, percalluitque.

5. Quenam hæc plaga?

Principio Nilus, & aquæ Ægypti omnes, in sanguinem mutatae computruere, piscibus pariter extinctis. 2. Incredibilis ranarum copia in nenas lances, patras, lectos &c. involans longe omnia, lateque fœdabat. His succedebant 3. immensa ciniphum, seu culicum pungentium examina. 4. Muscarum multo molestissimarum numerus sine numero. 5. Contagiosa pecorum lues. 6. Venenatae pustulae, & turgentia hominum ulcera. 7. Grando horribilis stragem, & vastitatem inauditam afferens. 8. Locustarum multitudo reliquum depascentium. 9. Tenebrae triduanæ tam spissæ, ut manibus contrectari possent. Hæ tamen plagæ omnes ferreum Pharaonis animum adeo non emollierunt, ut indurarent magis.

6. Quodnam Moyses mandatum ante plagam decimam accepit a Deo?

Ut Israelitæ per suas quisque familias agni cæsi sanguine postem utrumque cum superliminari conspergerent, sicque ædes suas ab Ægyptorum domibus distinctas plaga imminente eximerent.

7. Quanam decima, eaque postrema fuit plaga?

Sub mediam noctem, Angeli, facta a Regii filii cæde exordio, primogenitos omnes cum hominum, tum jumentorum contrucidarunt.

8. Num victas tandem manus dedit Pharaeo?

Moysen, & Aaronem vehementer ipse urgebat; imo & rogabat, nulla ut interposita mora cum suis
omni-

omnibus abitum maturarent, ne forte graviora sibi subeunda forent supplicia. Igitur Israelitæ ad sexcenta virorum millia, non annumerata imbelli mulierum ac parvulorum, vulgique promiscui turba, ex Ægypto, ubi annis ducentis, & quindecim diversati sunt, demigrarunt, pretiosis ditati spoliis, vasis videlicet aureis, & argenteis, variaque supellectili, quam ad solemne Sacrificium Deo offerendum mutuati sunt ab Ægyptiis. (2544.)

9. *Nililne turbarum concitavit Pharao post
Hebræorum discessum?*

Cum tertio post die, quam abierant, comperisset Israelitas nil minus, quam reditum meditari, suæ illum indulgentiæ pœnitere cœpit. Quocirca ingenti cum exercitu fugientes persecutus, pauloque post allēcutus, victoriam spe devoraverat, quod Hebræi hinc mari Erythræo, inde hostibus cingerentur. At spes eum sua frustrata est, nam ut primum Moyfes mirifica sua virga mare percussit, continuo aquis gemini instar muri utrinque suspensis, multitudini universæ siccum aperuit tramitem, quo tuto transire omnes possent. Tentabat id ipsum Pharao cum suis, verum longius progressos, mare cœuntibus denuo fluctibus ita obruit, ut e tanto exercitu ne cladis quidem nuncius superesset. (2544.)

Observationes ad tertiam Historiæ
Biblicæ partem.

1. *Quid in rebus gestis Patriarcharum præcipua consideratione dignum occurrit?*

Mirus DEI amor, cura, & providentia, qua suos, ac Josephum præcipue Ægyptium tot inter discrimina, casusque varios paterna sane sollicitudine fovere, ac protegere consuevit.

2. *Cur Abrahamus credentium Pater nuncupatur?*

Ob fidem, quam Divinis semper pollicitationibus præstitit integram; promptamque, tametsi magnæ non raro difficultates sese offerrent.

3. *Quæ porro vis inerat paternæ illi Benedictioni, quam a fratre sibi præreptam tantopere doluit Esau?*

E Sacrorum Interpretum sententia, præter alias prærogativas Divina insuper illa promissa de venturo olim Messia transferebantur a parente in filium, qui hoc pacto in album Progenitorum Christi quodammodo referebatur.

4. *Cur Deus Hebræos in Ægypto tot premi calamitatibus est passus?*

Cum ad horum fidem periclitandam; tum ad eorundem animos per adversa tenacius sibi agglutinandos; tum etiam ad imminentes olim Ecclesiæ suæ afflictiones præsignificandas: e quibus tamen eam perinde, atque antehac Israelitas, mirabiliter esset erpturus.

5. *Quis tertia illa mundi atate cum sacræ, tum profanæ Reipublicæ status erat, & conditio?*

Profana per alia, atque alia Regna, in Græcia præsertim, recens fundata, magnum accepit incrementum. Imperium Assyricum, Ægyptium, Chinense, Scythicum, aliaque, prioribus jam sæculis stabilita, in suo perstabant vigore. Sacra porro Respublica, e paucis admodum Membris, Patriarchis nempe, horumque familiis constabat, cæteris terrarum incolis, si Israelitas, aliosque perpauca exceperis, deterrima idololatriæ caligine involutis.

P A R S IV.

De Judicibus Israelitarum.

In 4. sequentibus Capitibus consideranda, primo: Hebræorum per desertas solitudines quadraginta annorum profectio, Moyse Ductore. 2. eorundem in Palæstinam, Josue præeunte, deductio. 3. Res gestæ Gedeonis, aliorumque Judicum, qui proxime successere. 4. Facta Samsonis, Heli, & Samuelis.

C A P U T I.

Israelitarum per loca deserta profectio.

Hic exprimenda, primo : Divina erga populum Israeliticum Beneficia. 2. Ejusdem cum alia, tum ingrati præcipue animi crimina. 3. Pœnæ idcirco inflictæ.

§. I. DEI erga populum Israeliticum Beneficia.

1. *Quem Deus Israelitis, per invias solitudines iter facientibus, via Ducem adjunxit?*

Interdiu nubes perlucida; noctu vero columna ignea agmen præcedendo viam quasi monstrabat; cumque castra metanda, subsistere: cum progrediendum, prægredi solebat, diurnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

2. *Quis tantæ multitudini de necessario comœatu, cibo, potu, vestibus prospexit?*

Hæc omnia Deus multiplici miraculo suppeditavit; nam 1. Quadraginta ipsos annos Manna, mirifici saporis ac nutrimenti, de cœlo subministravit, quod ante solis exortum quotidie colligendum, nec in diem posterum servandum erat, præterquam die Sabbathi, quo portio duplex in duos seponebatur dies. 2. Aqua deficiente, Moyses ex ipsis rupibus prodigiôsæ suæ virgæ percussu fontem elicit, copiosis, ac perennibus rivis scaturientem. 3. Vestimenta toto illo profectio- nis tempore, usu ac vetustate consumpta non sunt. Nec quisquam morbo tunc tentatus est; unde nec medicamentis erat opus.

3. *Quomodo Deus Hebræos contra hostiles incursum defendit?*

Amalecitæ transitum iis armata manu tentabant præcludere. Igitur Moyses Josuen cum expedita manu ad subeundam pugnæ aleam præmittit; ipse vero cum Aarone fratre, & Hure sororis suæ marito in montem, ubi pugnantes conspici possent, conscendit, ibique Divinum imploraturus auxilium, in genua supplex procumbit, mirabili prorsus eventu, ac vicissi-

tudine; nam Moysè manus in cœlum levante, vincunt Israelitæ, succumbente vero præ lassitudine, succumbunt & ipsi. Quo animadverso, Hur, & Aaron lassata Moylis brachia usque eo sustentarunt, dum fusis, fugatisque hostibus, Israelitæ gloriosam victoriam sunt adepti. (2544.)

4. *Quis favor singularis Israelitis ad montem Sinai obvenit?*

Statuerat DEUS, Israelitas præcipuo quodam studio, ac inito etiam cum iisdem fœdere, in populum peculiarem sibi asciscere, ac cooptare; quapropter Sinæo in monte geminas Decalogi tabulas, cœlesti subscriptas manu, Moyli tradidit, additis pollicitationibus per amplis, si suum & ipsi obsequium, fidemque præstarent. Quadraginta ipsos dies, noctesque in monte Moyses familiari cum DEO consuetudine utebatur, unde ex ejus vultu tantus cœpit emicare splendor, ut nemo in eum oculos desigere, nec ipse, nisi obducta velo facie, cum aliis agere deinceps posset, ac colloqui.

5. *Quid Moyli in diuturno illo suo secessu erat negotii?*

Cum DEUS peculiari quodam ritu ab Israelitis coli, atque hos inter sedem sibi ac domicilium collocare decrevisset, Moysen singulatim docuit, quemadmodum Divinum Tabernaculum, sive *Sanctuarium* cum sacro apparatu ac supellectili universa adorandum esset. Tunc *Arca Fœderis*, Candelabrum aureum, geminum Altare, Mensa inaurata, cui duodecim Panes mystici imponerentur, vestes item Pontificales, aliæque complura descripta, & designata fuere. Actum quoque de inaugurandis Sacerdotibus, statisque eorundem functionibus, ad quas Aaron cum filiis speciatiim est delectus; de variis tandem Ritibus ac Cæremoniis in rerum Divinarum usu adhibendis.

§. II. *Gentis Hebrææ cum alia, tum ingrati præcipue animi crimina.*

1. *Quomodo & quoties commurmurarunt Israelitæ?*

1. Ad mare Erythræum, ubi cum hinc aquis, inde ho-

hostili exercitu [circumseptos se vidissent, Deo plane diffisi, proterve minaciterque cum Moyse expostulare cœperunt, quod in præsentissimum mortis discrimen omnes adduxisset; an enim sepulchra, quæ corpora saltem tegerent; defuisse in Ægypto? an non satius futurum fuisse, ibi servitutem ut ærumnosam, servire, quam hic morte longe crudelissima occumbere?

2. Ad locum, cui Mara nomen, ubi Moyse ligni, divinitus monstrati immissione, amaras & aquas, & animos mitigavit

3. In deserto Sion, ubi panes & ollas Ægyptias tumultuose exposcentibus, præter incredibilem coturnicum copiam Manna insuper, cibus longe suavissimus, & delicatissimus, e cœlo est datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgæ Mosaicæ percussu vim aquarum ingentem effundens, sitim simul ac murmurationem extinxit.

5. Post discessum a monte Sina, ob iter toto triduo continuatum, & contra Angelum in nube præcedentem, & contra Moyse Ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitus incendio sopitum, paulo post vehementius recrudit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & allia Ægypti seditiose deposcente, hasque hortorum quisquiliis Mannæ, panis candidissimo & suavissimo anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moyse ad explorandam Chananitidem miserat, relationem, totis castris murmur ingens, ac seditio concitata est.

7. Hanc alia haud paulo gravior excepit, quando Core, Dathano, & Abirone terræ hiatu, multisque aliis cœlesti flamma absumptis, tantæ stragis causam omnem in Moyse coniecere.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitiens populi murmur, rupes virga Moyse iterato percussa, aquas largissimas hominibus æque ac iumentis propinavit.

9. Tandem, non in Moyſen modo, ſed & DEUM ipſum ſacrilegis vocibus inſurrexere, acerbe conquēſti, quod ex Ægypto in vaſtam hanc & inhospitam ſeducti eſſent ſolitudinem, ubi nec aquæ potus, nec panis, niſi Manna, quod cibum viliffimum contemptim vocitabant, ſuppeteret.

2. *Quid ad montem Sinai deliquere?*

Dum Moyſes in monte quadraginta dies nocteſque Divino fruitur alloquio, populus ille, tot tantique DEO nominibus obſtrictus, execrando idolatriæ crimine ſe contaminavit, vitulum ex auro conflatum Divinis adeo honoribus proſequendo.

§. III. Hebræorum Supplicia,

1. *Quinam primi, ac ſingulatim Deo penas dedere in illa ſolitudine?*

Nadab & Abiu Aaronis filii, qui, cum ad thus adolendum ignem profanum, contra ac DEUS præceperat, adhibuiſſent, cœleſti protinus igne, velut fulmine aſſati, illæſis omnino corporibus, veſtibusque interiery. Duo item lapidibus, DEO ſic jubente, ſunt obruti; quorum alter lignis colligendis Sabbathum, alter blaſphemis vocibus ſupremum Numen violare eſt auſus. Præter hos Maria, Moyſis ſoror, quod fratri obtrectaſſet, foediſſima infecta eſt lepra. Quin & Moyſi ipſi, ac Aaroni terræ illius fortunatæ ingreſſu eſt interdictum, ea ſolum de cauſa, quod ſubdubitarint, an DEUS populo tam ingrato ac rebeli aquas e petra daturus eſſet.

2. *Quæ Deus ſupplicia populo irrogavit?*

Diu quidem juſtiſſimum Numen, Moyſe deprecante, vindicem cohibuit manum, ſed eo demum pœna fuit gravior, quo tradior. Ac 1. quidem ob idololatriæ crimen, aurei vituli adoratione commiſſum, ad tria & viginti millia a Moyſe, & Levitis, DEI honorem ſtrenue vindicantibus, contrucidati fuere, aliis non paucis occulta peſte ſublatis.

2. Cum plurimi iter a monte Sina tribus diebus continuatum, proſequi recuſarent, ignis in querulos & igna-

ignavos cessatores divinitus emissus, extremam castrorum partem cum iis, qui itineris tædio ex omni Tribu substiterant, absumpsit, majorem longe editurus stragem, nisi hanc Moyses precibus suis avertisset. Locus exinde *Incenso* est appellatus.

3. Vix ultrice hac flamma restincta, multa millia, cum Mannæ subeunte fastidio, carnes gulosius appetent, & coturnicibus ingenti copia Divinitus submissis, sese ingurgitarent, ingluviem suam morte luerunt; unde illi nomen: *Sepulchra concupiscentiæ* inditum.

4. Cum post duodecim exploratorum e Chananitide reditum, fastidiosus ille populus desperata terræ divinitus promissæ possessione in solitudine mori præoptaret, Deus votum hoc ratum habuit; proindeque rebellibus denunciari jussit, neminem ex omni bellatorum multitudine, qui vigesimum ætatis annum superasset, pedem in Palæstinam illaturum, sed quadraginta annorum spatio post longas viarum ambages in desertis Arabiæ occubituros, Josue duntaxat & Calebo, qui meticulosos animos addiderant, exceptis. Reliqui porro exploratores decem ad aliorum terrorem, & exemplum subita morte sunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, atrocissima in Moysen & Aaronem conspiratione conflata, cum domesticorum, & conjuratorum turba omnique supellectili, vasto terræ hiatu, absorbentur, eodemque tempore ducenti quadraginta facinoris socii, dum thus parant incendere, incenduntur ipsi, flammisque penitus absumuntur. Nec mitius actum cum eorundem fautoribus, tantam suorum cladem Moysei palam exprobrare ausis; quorum fere quindena millia cum tentoriis, cæterisque utensilibus cœlesti incendio conflagrarunt.

9. Tandem, cum querelarum & murmurationum nullus esset finis, Deus pessimam hanc viperarum progeniem serpentibus ignitis castigavit, quorum moribus longe plurimi periere. Cæteris, qui ducti pœni-

tia, delicti veniam petebant, præsens remedium attulit serpens æneus, sublimi e pertica conspicuus, cujus vel solo aspectu lethaliter faucii protinus confanuere.

7. Sed nemo Hebræis toto illo peregrinationis tempore gravius nocuit, quam Balaam ariolus, quem cum Balacus Moabitarum Rex ad Israelitas diris devovendos conduxisset, is nihilominus, & Angeli admonitu, & asinæ humana voce colloquentis, objurgatione, iisdem vel invitus, Deo scilicet impellente, iterum, iterumque bene precatus esset. Balaco, indignissime id ferenti, postmodum auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas, & Madianitidas eos ad lascivos primum amores, dein ad idoli quoque Beelphegor cultum pelliceret. Et vero consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus, longe plurimis ad infandos amores, & sacra traductis, in quos Deus tam severe animadvertit, ut exiguum intra temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel furca, vel gladio sint sublata.

C A P U T II.

De Judicibus post obitum Moysis

usque ad Gedeonem.

§. I. Josue.

1. *Quis post Moysis obitum Populo Dei præfuit?*

Josue. Hunc Moyses ipse ex hac vita discessurus, præfecit populo, graviter, severeque admonito, Deo ut fidem semper integram, inviolatamque præstaret, ejusque mandatis sedulo obtemperaret. Supremo dein montis Nebonis vertice conscenso, postquam populo inde universo bene iterum precatus est, terramque illam, quam Numine prohibente, pede non potuit, oculis saltém obiit, perlustravitque, summo omnium luctu & comploratione excessit e corpore, quod protinus Angeli tumulo, in hanc usque diem incognito, intulere.

2. *Qua*

2. *Qua ratione Josue cum filiis Israël Jordanem trajecit?*

Memorabili omnino prodigio: nam aquæ, utut maxime id temporis exundantes, cursum suum omnem usque inhibuere, dum populus universus sicco vestigio in adversam ripam evasit. (1584.)

3. *Quo pacto urbs Jericho capta & expugnata est?*

Non armorum vi, sed cœlesti iterum prodigio: nam ubi Josue Dei jussu Arcam Fœderis, clangentibus buccinis per dies septem, ac die septimo septies circumferri jussit, muri munitissimi ad solum tubarum sonitum & populi vociferationem sponte sua omni ex parte corruerunt. (2584.)

4. *Quid in expeditione contra Regem Adonisedech suscepta memoratu dignum accidit?*

Gabaonitæ Josuen, artificioso mendacio circumventum, ad amicitiam secum paciscendam callide induxerant: quapropter ab Adonisedech, & aliis quatuor Regibus, tanquam hostes & transfugæ, junctis viribus oppugnati, suppetias a Josue petunt, ac impetrant. Hic cum omni suo exercitu ad hostem, qua maxima potuit celeritate, contendens, secundo prælio cum quinque illis Regibus strenue dimicat, veritustamen, ne die jamjam in vesperum inclinante, nox ingruens, hostes Hebræorum gladiis eriperet, singulari in DEUM fide, ac fiducia fretus, solem tamdiu jussit consistere, quoad hostem internecione delessit. Dictum, factum: ad hominis imperium, obstupescente universa natura sol subsistens diem horis ipsis quatuordecim producit, donec hoste occisione occiso, vicit, ac triumphum egit Israël. (2584.) Josue porro Chananitide in reliquas Israëlitis tribus divisa, provec̄ta tandem ætate è vivis excessit.

§, II. Othoniel, Aod, Debbora, & Baracus.

1. *Quis Josue demortuo, Rempublicam administravit?*

Post Josue obitum aliquot annorum Interregnum fuit, Optimatibus, ac Senioribus ad Reipublicæ clavum sedentibus; quo tempore Adonizedech Chana-

æorum Rex a Tribu Juda & Simeonis, Ductore Calebo, acie victus, pedibusque ac manibus mutilatus, talionis pœnam solvit; eodem, quo septem ante Reges affecerat, multatus supplicio. Inde Israëlitàe urbes alias cepere, alias vectigales fecere, felices sane futuri, si in avita semper Religione perstitissent, qua deserta, deseruntur ipsi a Deo, & Chusano Mesopotamiæ Regi in captivitatem traduntur, e qua tamen eos, ubi resipuerent, victo ac cæso Chusano eripuit Othoniel, e Tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi (2640.)

2. *Quis Othonieli successit?*

Aod, qui Eglone Moabitarum Rege interempto, populum e durissima servitute exemit. Præfuit annos octoginta usque ad annum 2720. Sub hæc tempora Samgar Hebræus sexcentos e Philistæis, latrocinia & prædas agentibus, non aliis armis, quam vomere instructus, interfecit.

3. *Quis tyrannicum Jabinum jugum ab Hebræorum cervicibus depulit?*

Debbora, quæ vel imperio, vel certe consilio annis quadraginta cum Baraco populum regebat, & Jahel, virili ambæ animo mulieres. Illa Divino Numine afflata (quippe Prophetis erat) Baracum, Hebræi exercitus Ductorem contra Jabinum Chananæorum Regem, qui Israëlitas ob restauratum idolorum cultum iusta Dei permissione oppresserat, ad arma concitat, insigni de hoste parta victoria. Hæc Sisaram, summum rei militaris, apud Joabinum Regem, Præfectum, ex acie profugum, hospitio excipit, haustuque lactis confopitum, trabali clavo trasfigit, sicque bello simul ac servituti finem imponit.

C A P U T III.

De Gedeone, ejusque successoribus
usque ad Samsonem.

§. I. Gedeon.

1. *Qua ratione Gedeon Judex & Dux populi
Israëlitici est renunciatus?*

Mortuo Baraco, & Debora, Israëlitæ in pristina denuo scelera, cultumque dæmonum relapsi, Madianiticæ servituti addicuntur. Verum dum tantis oppressi malis Divinum implorant subsidium, Deus Gedeonem populi Ducem, ac libertatis vindicem constituit. Quod ubi Gedeon e cælesti Internuncio cognovit, non ante provinciam sibi delatam accepit, quam Dei sibi voluntas certioribus signis demonstrata fuisset. Neque contentus miraculo, quo Angelus solo baculi contactu ignem è petra elicuerat, carnes & panes superimpositos exedentem; geminum insuper prodigium non tam sua, quam commilitonum causa a Deo poposcit, ac primo quidem vellus ut ovillum in area subdiali expansum, rore antelucano perfunderetur, terra omni reliqua prorsus intacta; dein vero, ut hæc circumcirca madesceret, vellere penitus sicco. Quo duplici ostento confirmatus, imposito sibi oneri humeros subjecit. (2768.)

2. *Quos milites Gedeon adversus Madianitas in aciem
eduxit?*

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam stabat; verum Deus numerum imminui voluit, ne victoriam suis tribuerent viribus Israëlitæ. Itaque præconis voce admoniti, ut, qui animo essent meticuloso, abirent, ad duo & viginti millia a signis sunt dilapsi, decem duntaxat millibus, persistentibus. Sed & hic numerus, Deo jubente, contrahendus erat, iique in hostem educendi, qui è vicino amne aquam, manu concava haustam, canum instar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui propi flexis poplitibus biberant, domum remissis. (2768.)

3. *Quo*

3. *Quo modo Madianitæ victi, ac profligati fuerunt?*

Nova atque insolita bellandi methodo; nam Gedeon DEI jussu tercentos hos milites non aliis armis, quam sua quemque tuba & face hydriæ inclusa, instruxit. Sic armati, nocte concubia hostium castra cingere, datoque signo tubas pariter inflare, lagenas collidere, tædisque in altum sublatis vociferari cœpere: *Gladius Domini, & Gedeonis!* Quæ omnia tantum hostibus terrorem incussere, ut mutuis sese cædibus ipsi conficerent, trecentis illis militibus, ne exerto quidem gladio, tantam hostium cladem impune aspicientibus. (2768.)

§. II. Abimelech, Jephthe.

1. *Quæ Abimelechi fuit fortuna?*

Erat hic Gedeonis filius, qui parente e vivis sublato, principatum sibi arrogaverat. Hunc in finem septuaginta fratres; præter uatu minimum, qui e Tyranni manibus evaserat, obtruncari jussit. Verum haud diuturna ejus erat dominatio, Deo justas a fratricida pœnas celeriter repetente. Dum in oppugnatione urbis Thebes, turri ignem admovere parat, una ex propugnatis lapidis molaris fragmen tanta vi in Tyranni caput dejecit, ut cerebrum disfluxerit. Ne tamen manu mulieris interiisse diceretur, armigero se jugulandum præbuit. (2803.)

2. *Quis huic in Præfectura successit?*

Thola, & huic Jair, quo jus dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonitis & Philisthæis præcipit.

3. *Quis populum denuo in libertatem vindicavit?*

Jephthe, proximus in Prætura successor. Hic signa cum hoste collaturus vovit, Deo se immolaturum, quidquid, relata victoria, domum revertenti primum occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Stetit promissis Heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus, collum ultro porrigentem suamet obtruncavit manu. (2849.)

4. *Qui-*

4. *Quinam a morte Jephthe ad Samsonem usque Reip. gubernacula tenuere?*

Abesan, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil singulari dignum memoria Sacrae tradunt Literæ.

C A P U T. I V.

De ultimis 3. Judicibus, Samfone, Heli, & Samuele.

§. I. Samson.

1. *Quis populum Hebræorum e Philistæorum servitute liberavit?*

Samson, qui jam inde a puero Deo consecratus, Nazaræorum ritu intonsam alere cæsariem, vinoque & omni potu inebriante abstinere divinitus jubebatur.

2. *Num hic Philisthæos acie, apertoque Marte profligavit?*

Haud istud quidem; varias tamen clades, Deo impellente, unus ipse solusque iis intulit. Ac primo quidem, trecentarum, quas cepit, vulpium singula paria, inter se colligata, innexis ad caudas tædis ardentibus, in Philisthæorum segetes jam maturas immisit, grassante late flamma, & vineas insuper ac oliveta depascente.

3. *Qua via e manibus Philisthæorum, qui captivum abduxerant, evasit?*

Cum viris Juda tantum non esset animi, ut minacia Philisthæorum postulata rejicerent, Samsonem iis vincitum tradidere, ob incensas segetes pœnas daturum. Quem dum Barbari, successu ovantes, velut feram retibus implicatam secum abstrahunt; ruptis repente funibus, & arrepta, quam forte jacentem viderat, asini maxilla, mille omnino Philisthæos trucidat, cæteris dilapsis. Inde labore simul, sitique confectus, fontem, ex ipso adeo maxillæ dente molari, inaudito prodigio ubertim profluentem, fufis ad DEUM precibus impetrat.

4c *Quid in urbe Gaza memoratu dignum gessit?*

Ibidem pernoctanti novas iterum insidias parant
Phi-

Philisthæi, præclusis omnibus evadendi viis. Quade re divinitus edoctus Samson, media nocte confurgit, portæque fores geminas, cum postibus revulsas, ad vicini montis verticem humeris deportat.

5. *Quibus demum artibus Philisthæi Samsonem circumvenere?*

Fraude atque insidiis Dalilæ, quam amore infano deperibat. Hæc precibus, lachrymis, blanditiis amafium urgere non destitit, quoad fassus tandem est, robur suum omne in crinibus residere, quibus proin dormienti detonsis, captus ab hostibus, & oculo utroque est orbatus. (2898.)

6. *Quas hic pœnas tandem de Philisthæis sumpsit?*

Horum primoribus ad solemne Sacrificium & epulas congregatis, Samson ludicrum daturus spectaculum producit. Cum cæco huic ludioni ab omnibus certatim illuditur, hic implorata Dei ope, qua pristinas sibi vires reddi petiit, columnas geminas, quibus tota incumbibat ædificii moles, utraque prehensens manu, tam valide concussit, ut domo penitus subversa, se & quotquot spectatum confluxerant, communi ruina oppresserit, simulque finem diuturnæ servituti attulerit. (2899.)

§. II. Heli, Samuel.

1. *Quid de Heli Sacer Codex meminit?*

I Pontificis simul ac Judicis munereungebatur: cui duo erant filii, Ophni & Phinees: Sacerdotalis ambo officii adjutores, sed enormibus uterque sceleribus & sacrilegiis infames; nam & partem ex iis, quæ offerebantur, sibi decerpere, & oblaturis, quod optimum, selectissimumque erat, vi eripere non dubitarunt. Connivebat interim parens, vel certe lenius, ac scelerum exigebat atrocitas, delinquentes castigabat.

2. *Quæ idcirco pœnæ huic solvendæ erant?*

Ut Hebræi, à Philisthæis nuper profligati, felicioribus auspiciis pugnam redintegrarent, Arcam, Divini Oraculi Sedem, in castra secum attulerant, propiore

atque adeo propitio magis Numine dimicaturi. At secus evenit; nam occisa Hebræorum triginta millia, Arca ab hoste capta, cæsi Ophni & Phinees, Heli ipse, nuncio funestæ cladis accepto, e sella corruens, subito est extinctus. (2939.)

3. *Quis post Heli interitum Populo præfuit?*

Samuel Vates Sanctissimus. Hic nihil antiquius duxit, quam ut populus offenso cum Numine rediret in gratiam. Igitur Comitia in Maspha celebranda, edicit, ubi Cætui universo mentem suam pluribus exponit, piaculari indicto Sacrificio. Nec inobsequentem habuit populum, quippe qui ejurato idolorum cultu, DEO totum se dicare serio decreverat. Necdum dimissa erat concio, cum Philisthæi, hac maxime occasione utendum rati, inermem turbam armati aggrediuntur. Verum Samuel & prece, & Sacrificio novas e cælo suppetias impetravit; horrenda videlicet tonitrua, ignes & fulmina, quibus hostes territi, & in fugam acti, atque ab insequente populo ingenti clade sunt affecti. (2960.)

4. *Quid capta Domini arca factum?*

Ad hanc remitendam DEUS Philisthæos gravissimis calamitatibus compulit: peste sævissima, sædisque ulceribus homines, agros vero immensa murium copia depascente. Itaque Arcam plastro novo, cui trahendo binas vaccas, vitulos recens enixas junxerant, impositam, sine itineris duce & vectore cum anathematis dimittunt. Hæ recto tramite Israëlitarum regiones petunt. Cumque urbem Bethsames attigissent; incredibile est, quanto populi plausu, ac lætitia Arca sit excepta. Sed continuo gaudia hæc gravior interceptit luctus, viris septuaginta e primoribus; e plebe vero promiscua, quinquaginta millibus repentina morte sublatis, quod Arcam curiosius inspicere sint ausi.

5. *Cur dignitas Juditiaria cum Samuele exspiravit?*

Cum Samuel filios reliquisset a paterna pietate, at-

que

que integritate omnino degeneres, ansam inde arripuit populus Regem postulandi, qui aliarum gentium instar, belli pacisque temporibus ipsos regeret. Quorum desierio Samuel, consulto prius Numine, annuit. Animadversiones ad quartam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quænam quarta hac mundi ætate Reipublicæ Israëlita forma erat, & conditio?*

Cum DEUS populi Duces, Rectoresque ut plurimum ipse designare, iisdemque, quid facto, quidve cauto opus, singulatim dictare consueverit, regimen illud nec Monarchicum, nec Aristocraticum, nec Democraticum, sed rectius Theocraticum dixeris. Ad populum vero quod attinet, omni Euripo mutabilior erat; jam enim affluente rerum copia, in omnia se scelera effundebat; jam, restante adversitatum vento, ad DEUM, honorum omnium Ocenaum se recipiebat; jam Regum & gentium vicinarum perversos mores Deosque sectando in servitutem est traditus. 1. Chusano. 2. Egloni. 3. Jabino, 4. Madianitis. 5. Ammonitis. 6. Philisthæis: Jam pœnitentia duce, ad DEUM & meliora conversum: servitute iterum exemit. 1. Othoniel. 2. Aod. 3. Debhora cum Baraco. 4. Gedeon. 5. Jephthe. 6. Samson, omnes divinitus excitati, cœlestibusque idcirco præsiidiis & armis instructi.

2. *Quis per reliquum terrarum orbem tunc status erat?*

Regnum Assyriorum & amplitudine, & potentia cæteris omnibus præstabat; Regia Sedes Ninive erat, ubi Assyrii, Reges dicam, an ventris mancipia, Genio unico indulgebant; Cultus veri Numinis mundo fere toto exulabat, regnante ubique idololatria. In hac tenebrosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit, eximix prorsus fortitudinis, & patientiæ radios quaquaversum diffundens, Job Esavi pronepos, e regione Hur, Arabiæ eontermina, oriundus.

3. *Cur.*

3. *Cur Deus populum Israeliticum tot annorum intervallo per desertas, invidiasque solitudines circumduxit?*

Cum ut toties, tamque proterve obmurmurantes castigaret, tum ut hostes, quemadmodum scelerum suorum mensuram paulatim compleverant, ita, poena, pari passu eos insequente, pedetentim attererentur.

4. *Cur Deus Moysis corpus in sepulchro prorsus ignoto condi voluit?*

Ut populo illi, ad idololatriam longe propensissimo occasionem omnem præriperet, Divinos Moyfi honores decernendi.

5. *Quanam erant 12. Tribus Israëli?*

Hæ à decem Jacobi Patriarchæ, & duobus Josephi filiis nomen & genus traxere, videlicet: Tribus Juda: 2. Benjamin. 3. Simeon. 4. Dan. 5. Nephtali. 6. Gad. 7. Aser. 8. Issachar. 9. Zabulon. 10. Ruben. 11. Ephraim. 12. Manasse, e quibus Manasses patruo suo Levi, ad Sacerdotalia munia speciatim delecto; Ephraimus vero Josepho parenti est subrogatus.

6. *Quomodo & a quo duodecim his Tribubus Terra illa promissa fuit divisa?*

Tribui Ruben, & Gad cum dimidia tribu Manasse terra trans Jordanem Moyse; reliquis vero tribubus cis Jordanem a Josue est assignata. Sola tribus Levi, quæ utpote ad Sacra rite curanda divinitus destinata, agros colere non poterat, nullam terræ portionem accepit, sed reliquis Tribubus, ut pietatem ubique fereret, permista, frugum omnium decimis, primitiis, & iis, quæ Deo offerebatur: large sustentabatur, attributis ad habitationem Urbium octo & quadraginta, e quibus sex asyli jure donatæ.

P A R S V.

Reges Hebræorum usque ad captivitatem Babylonicam.

Hic memorandus est. 1. Rex Saul, 2. Dav id, 3. Salomon, 4. Reges Israëli, 5. Reges, Juda.

Opus. 1.

D.

CA.

C A P U T I

Rex Saul.

§. I. Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.

1. *Qua ratione Saul ad Regiam dignitatem est erectus?*

Cum Samuel Deo jubente jus Regis, seu potius Regii juris abusum, malorumque & onerum, quæ regio sub Dominatu exantlanda essent, illiadem populo præ-nunciasset, nec tamen is a Rege petendo desisteret, Saulem Deus destinavit, habitu corporis, & majestate inter cæteros eminentem, quem Samuel Regem inunxit, cum amissos Cis Parentis sui asinos conquisturus, Vatemque de hac re consulturus, ad se divertisset. (2962.)

2. *Quos præcipue hostes Saul sibi infestos habuit?*

Philisthæos, & Amalecitas, Hebræo semper nomini longe infensissimos. Philisthæi a Jonatha, ejusque armigero, facto repente in castra impetu, magno primum terrore compleri, tum dissipatis ordinibus mutua se cæde contrucidare; ac demum a superveniente Saule ipso, penitus profligari cœperunt.

3. *Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?*

Deus Sauli per Samuelem Prophetam denunciari jussit, ut Amalecitis, qui scelerum suorum jamjam expleissent mensuram, bellum inferret. De victoria nedubitaret; id tamen caveret, de præda, & exercitu hostili ne quid reliqui faceret, sed pecora æque ac homines cum supellectili universa igni ferroque deleret. Vicit Saul hostes; at se ipse ut vinceret, Deoque submitteret, imperare sibi haud potuit, Rege Agago ad triumphum credo, præda vero opimiora ad sacrificium, contra ac Deus mandaverat, reservata.

4. *Quid Deus Regi contumaci, ac refractario per Samuelem denunciari jussit?*

Præstabiliorem omni victima esse obedientiam; quam quia arrogante contumacia abjecisset; ipsum quo-

quoque a Deo abjectum, Regemque alium meliorem, & obsequentiore eidem susceptum iri. Mox Samuel Agagum pinguisimum ad se adductum, suapte dextera in frustra concidit.

5. *Quem Deus Regem in Saulis locum subrogavit?*

Davidem, Isai filium natu minimum. Hunc dum annum ageret circiter vicesimum, atque ad eam diem pascendis parentis sui gregibus operam daret, Samuel rure accitum, paterno in oppido Bethlem privatos intra parietes, ne res Sauli suboleret, Regem inunxit. (2994.)

§. II. Saulis, a Deo reprobati, facinora.

1. *Quid Saule factum, ex quo David Rex est inauguratus?*

Dum hic Divino impletur, & agitur Spiritu, alter illum Genius, humori melancholico permixtus, in furorem sæpe agit, ac prope ad insaniam redigit. Malo huic strenuum ac præsens remedium allaturam sperant musicam. Igitur in Citharædum inquiritur; nec alius magis idoneus est inventus Davide: qui proin è pascuis ad aulam accersitus suavi vocis ac fidium concentu turbulentos animi motus mire sedavit, Regi exinde acceptissimus.

2. *Quid de Gigante Goliath memorandum?*

Cum Philisthæi novo iterum bello Hebræos lacefferent, exercitus uterque edito in colle vicina locabat castra. Inter Barbaros Goliath præcipue eminebat, & mole corporis, & armorum pondere, & animi ferocia plane Gigas. Hic per dies 40. virum sibi ex omni Israëlitarum numero sisti, quotidie iterata provocatione postulabat, qui singulari secum certamine de rei summa decernat. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monstro pedem conferre auderet, donec tandem David, forte fortuna a parente cum comeatu ad fratres missus, cum thrasone hoc in arenam descendere animum ultro induxit. Facta igitur a Rege alex tentanda potestate, non nisi armis pastoritiis, baculo, fun-

da, & quinis e torrente lapidibus instructus, adversus hostem procedit, moxque funda circumacta, lapidem vi tanta liberat in Goliathi frontem, ut carnea hæc moles ingenti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti ac palpitanti caput gladio, ex adversarii vagina educto, confestim præcidit victor, summo ubique exceptus plausu, & secunda populi gratulantis admurmuratione. Verum, unde David summam iniure debuerat gratiam, inde maximam sibi confluxit invidiam; a Saule ipso, cujus thronum vel capitis periculo stabilierat, indignissime divexatus.

3. *Quas Saul Davidis vitæ insidias struxit?*

Hunc ut e medio tolleret, nullum non lapidem movit, ac 1. quidem pristino illo furoris cæstro correptus, Davidem, cithara malo huic remedium afferre parantem, lancea semel atque iterum appetiit, confixurus haud dubie fidicinem, nisi hic modo capitis declinatione, modo celeri fuga ictum frustraasset.

2. Filiam suam Davidi eo demum pacto nuptui daturum se recepit, si centum Philisthæos jugulasset, spe fretus, fore, ut ipse prior occumberet. Verum is ducentis eorum cæsis, Micholem, invito licet Socero, uxorem duxit.

3. Davidis domum de nocte militari undique corona cingi jussit, ut die illucescente captivum adducerent. At Michol impios parentis conatus elusura, maritum nocte intempesta per fenestram fune demisit, ac ne facultas ei, tempusque deesset, quo in tutum se reciperet, ligneum hominis simulacrum ad fallendos milites in lecto reposuit.

4. Cum Saul Davidem ad Samuelem confugisse intellexisset, missis illico satellitibus aliis, atque aliis fugientem intercipi, vincitumque ad se perducere jussit. At enim, vix pedem hi in ædes Prophetæ intulerant, cum mox Divino afflatis Spiritu, non jam vincula, sed oracula promere incipiunt. Quod ipsi quoque Sauli, paulo post supervenienti, evenit, e sanguinario paricida in Prophetam fatidicum repente mutato.

5. Saul

5. Saul Davidem, per desertas solitudines, montes, & sylvas oberrantem, valido cum exercitu est infectus, junctis eum viribus oppugnaturus, suamque in potestatem redacturus. Sed irritæ fuere hæ omnes molitiones, Deo Davidem cœlestibus ubique firman- te præfidiis.

4. *Qui vero inter tot adversa se gessit David?*

Ut virum pium, patientem, ac magnanimum decet. Vitam ut plurimum fugiendo servavit. Ac primo quidem, ad Samualem Prophetam, dein ad Achimelechum Sacerdotem; inde in desertum est digressus. Ubi quam aspere ac inhumaniter a Nabolo tam prolixè, comiterque ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tandem cum apud populares suos nusquam securo esse liceret, ad ipsum Philisthæorum Regem Achis confugit, qui urbem Siceleg habitandam concessit. Nec deerat Dividi occasio Saulem, hostem suum juratum, perdendi; tunc præcipue, quando Regi ad eum, quo se receperat, specum forte divertenti, cum caput potuisset, non nisi chlamydis Regiæ particulam præsecuit: aut, quando intempestæ noctis silentio, in castra, ipsumque adeo Regis tabernaculum, Abisai comite, ingressu, hastam solam cum aquæ scypho dormienti abstulit. Quo comperto, Saul propensissimum in se Davidis animum perspexit quidem; nec tamen destitit insontem persequi.

5. *Quo tandem mortis genere Saul occubuit?*

Dum hic in pugna cum Philisthæis inauspicato in- ita, grave vulnus accepisset, ne morituro hostis in sul- taret, adstantem rogavit armigerum, ferro ut se per- imeret. Quo impium obsequium averfante, suus ipse carnifex, in enses præ desperatione incubuit. Hujus mortem non minore luctu David, quam gaudio Phi- listhæi sunt profecuti, qui demortui caput, cervicibus abscissum, per urbes suas omnes, velut in triumpho circumtulère, cadavere e muro Bethsan ad ludibrium suspenso: quod tamen Jabelitæ de nocte sublatum,

publico urbis luctu terræ mandarunt, Davide officium, curando funeri impensum, prolixè laudante, ac remunerante. (2979.)

CAPUT II.

De Rege Davide.

§. I. Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

1. *Quando David regni possessionem adit?*

A Saulis obitu consulto prius Numine, cum suis Hebronem commigravit; ubi anno ætatis trigesimo palam inunctus, annos septem cum dimidio soli tribui Judæ præesse ccepit: Isbosetho, Saulis filio, reliquis 11. tribubus imperante; quo per sicarios interempto, tandem totius Israël, id est: 12. tribuum Rex inauguratus est David.

2. *Quibus firmamentis, præfidiisque Imperium suum stabilivit?*

Pietatis præcipue, ac religionis cultu, & optimorum administratorum delectu. Pietatis specimen plane eximium dedit in translatione Arcæ. Erat hæc a pluribus jam annis exul quasi, & prope neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam profligatis Jebusæis, regni sedem constituerat, transferendam curavit, maximo populi concursu, & gratulatione; quam tamen ex improviseo interturbavit repentinus Ozæ interitus: vel quod Arcam a solis alioqui Sacerdotibus tangendam, attrectasset Levita, vel quod eandem, humeris ex lege imponendam, plastro admovisset, non sine lapsionis periculo, quod dum propulsare tentat, subito exspiravit. Percussus eo casu David, ausus non est, Arcam in suam referre domum; sed in ædes Obededom Levitæ perducere iussit, maximo ejusdem bono, atque emolumento. Quod ubi nunciatum est Regi; trimestri exacto, Arca repetitur solemniori pompa, & apparatu longe magnificentissimo, non jam plastro, sed Sacerdotum humeris desti-

stinatum ad locum deportanda; ubi Rex ipse regis veste posita, ac linea, Ephod dicta, indutus, Arcæ præsaltabat, insultante incassum Michole, superba conjugæ suæ.

3. *Quæ bella gessit David?*

Postquam Israëlitis totius Rex salutatus; ac tertium est inunctus, Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens, Sionis Arcem, prope inexpugnabilem, pullis inde Jebusæis, occupat. Mox armis in Philisthæos conversis, de his geminam, sed multo illustriorem de se reportat victoriam; dum aquam, e cisterna Bethlehemitica a tribus viris fortissimis, prærupta Philisthæorum statione allatam noluit bibere, sed in omnium conspectu effundens Deo libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus, Moabitas Idumæos, Ammonitas, & Syros in ditionem suam redegit, stipeudio, quod tot jam annis Hebræi pendere cogebantur, ipsis imposito; unde auri, argenti, ærisque vis prope immensa ad futuram templi fabricam est collecta.

4. *Quenam origo fuit belli adversus Ammonitas suscepti?*

Miserat Rex David ad Hanonem, Ammonitarum Regem Legatos, qui pro mutua amicitia mœrorem, ex parentis obitu conceptum, abstergerent. Verum hic viros honestissimos pro speculatoribus habitos, Procerum instinctu dimidia parte barbæ & capillitii attonsa, vestibisque ad summum opprobrium mutilatis, remisit. Hanc injuriam contra jus Gentium Legatis illatam, ulturus David, Ammonitas cum subsidiariis Syrorum copiis ingenti clade iterum iterumque illata, profligat, urbemque eorum regiam Rabbam solo æquat, incolis, accolisque crudeli quidem, digno tamen tot tantisque sceleribus supplicio affectis.

5. *Qua occasione Rex ille pietissimus ad nefarium adulteri, & homicidii scelus est inductus?*

Otio & incautiore scēminæ aspectu; cum enim post epulas ac meridiationem in solario domus regiae otiosus deambūaret, in Bethsabeam, eximia pulchritudine scēminam, oculos coniecit. Ex quo aspectu, veluti scintilla, vetiti amoris incendium longe tristissimum est exortum, non nisi copiosis pœnitentiæ lachrymis restinguendum. David porro dum adulterii crimen occultare parat, novo, eoque majore scelere cumulavit, innocentis nempe Uriæ cæde, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnæ iniquissimo exponi, atque a suis deferri iussit.

§. II. Davidis penitentia, & vitæ exitus laudatissimus.

1. *Quando, quare ratione David cœpit resipiscere?*

Ut primum filius in adulterio susceptus, hanc lucem aspexit adest mox Nathan Prophetes a Deo missus, propositaque oviculæ raptæ parabola, Davidi gemini sui sceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidemque, crimen admissum ingenti cum dolore fluctuque confitenti, ac detestanti, culpæ quidem gratiam facit; non item pœnæ multiplicis, idcirco subeundæ; quam non modo non recusavit, sed libenti etiam animo suscepit David. (2999.)

2. *Quænam erant hæ pœnæ?*

1. Mors filii e Bethsabea suscepti, pro cuius vita proroganda multas preces, & lachrymas parens fudit. 2. Ammonis filii cædes, ab Absalomo patrata. 3. Absalomi adversus parentem rebellio.

3. *Quid Absalomum ad tantum scelus impulit?*

Insana regnandi cupiditas degenerem filium eo adigit, ut Patrem solio & vita deturbare decreverit. Quare contracto ingenti exercitu, ad urbem Regiam Hierosolymam occupandam properat; unde tamen præmonitus David, nudis pedibus, flens, & aperto

capite, reorum more, fuga cum suis se proripuit. Fugientem Semei, perfrixtæ frontis homo, non libilis modo, & convitiis, sed & lapidibus appetit, tam atrocem injuriam morte haud dubie luiturus, nisi Rex mansuetissimus, justissimam Dei ferientis manum hic quoque agnoscens submitteque deosculans, suorum impetum cohibuisset.

4. *Quem tandem impius Absolon perduellionis fructum tulit?*

Viginti suorum millibus cæsis, cæterisque in fugam actis, dum ipse quoque; mulo insidans, ex hostium manibus tentat evadere, capillis ramosæ quercui implicitis, cælum inter ac terram hælit medius: quem Joab, re intellecta, tribus lanceis contodit. Hanc filii sui perditissimi mortem, non tam præsentem hanc, quam æternam illam, David, acerbissimo luctu, ejulatione, lachrymis prosequabatur; quas Joab omni licet eloquentiæ vi adhibita, abstergere vix potuit.

5. *Cur lues pestifera Israëlitis Regnum invasit?*

Ob gravia populi delicta, juxta Dei permissione factum est, ut David non sine vanitatis, & arrogantia nota univèrsam bellatorum numerum iniri juberet. Quapropter Deus & hanc Regis, & multo graviores populi noxas castigaturus, misso Gade Propheta, optionem facit, aut famis triennis, aut belli trimestris, aut triduanæ pestilentia eligendæ. Quam ultimam, cum præoptasset David, tridui spatio septuaginta hominum millia interière. (3017.)

6. *Cuinam David ante juum e vita discessum Regni gubernacula tradidit?*

Salomoni, viginti & amplius annos nato, excluso Adonia, qui, cum nascendi prærogativa, & Optimatum quorundam subsidio nixus, Regnum affectasset, & hoc, & vita ipsa est privatus. David porro anno Regni sui quadragesimo, ætatis septuagesimo vitam

cum summa gloria posuit, successore Salomone sanctissimis monitis instructo. (3019.)

C A P U T I I I .

De Rege Salomone.

§. I. Salomon Regum sapientissimus.

1. *Quæ Regni ejus fuere initia?*

Longe auspiciatissima, sedente ad Imperii clavum ipsa Sapientia, quam ille, jussus a Deo, quod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloria; quæ tamen ambæ velut pedissequæ dominam illam suam secutæ, Salomonem mortalium omnium felicissimum reddidere. (3020.)

2. *Ecquodnam sapientia hujus specimen sacri fasti commemorant?*

Cum duæ mulierculæ, quarum utraque infantem vivum sibi vindicabat, mortuum vero & ab alterutra in lecto oppressum, utraque abjurabat, ad Salomonem provocassent; Rex litem hanc, oppido intricatam, ex ipsius naturæ indicio ac testimonio dirempturus, quæ infantem vivum dividi postulabat, supposititia; quæ autem vivum servari petiit, mater vera judicata est.

3. *Quo præcipue monumento Salomon nominis sui memoriam immortalitati commendavit?*

Magnificentissima illa Templi toto orbe celeberrimi structura, quam anno regni sui quarto, ab urbe condito ter millesimo, vigesimo tertio moliri cœpit, ac septimo post anno ad fastigium perduxit, ducentis & amplius hominum millibus hac fabrica occupatis; e quibus Israëlitarum triginta millia, Profelytorum, qui ligna & lapides parabant, octoginta, bajulorum septuaginta millia, operis Præfectorum tria millia & sexcenti; non annumeratis tot hominum

num millibus, quos Hiram Tyri, & Pharao Ægypti Rex submiserat. Tanta porro arte atque industria ligna & lapides præparabantur, ut sine instrumentorum fabrilium usu, ac strepitu jungi inter se postmodum, aptarique potuerint.

4. *Num ratam Deus, gratamque habuit operis hujus molitionem?*

Ut cum maxime: id quod in solemnem Templi hujus dedicatione gemino miraculo comprobavit, quando & nebula Dei præsentiam testata, non sine lucida caligine sacram ædem implevit, & ignis cælo delapsus, holocausta & victimas paratas combussit. Tenuit hæc solemnitas septem dies, quo temporis intervallo mactata boum viginti duo, arietum centum ac viginti millia.

5. *Quid Reginam Sabæ Hierosolymas ad Salomonem invisendum accivit?*

Admiranda illa Salomonis sapientia, juxta ac magnificentia, quæ ore atque sermone omnium percubuerat. Hanc igitur exploratura coram, & periclitatura, magno cum comitatu Hierosolymam apulit. Cumque Templi ac Regiæ domus majestatem, sacrificiorum magnificentiam, mensarum apparatus, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi; præcipue vero summam regis in ænigmatis ac difficilissimis quæstionibus enodandis sapientiam perspexisset, attonita ac pene stupore correpta, fateri non dubitavit: minora longe esse, quæ prius auribus, quam quæ nunc oculis usurpasset.

§. II.

Salomon e sapientissimo insipientissimus.

1. *Quibus tandem præstigiis Regum sapientissimus usque adeo insatuatus est?*

Amor mulierum insanus Regem illum, tam piæ antehac & sapientem, vergente jam ætate, eo tandem

dem dementiæ adegit, ut, qui vero prius Numini Templum augustissimum incredibili sumptu crexerat juvenis, jam senex, ne mulierculis displiceret, vanis dæmonum simulacris delubra & aras non excitarit tantum, sed thurs quoque ac victimas ipsis obtulerit: non jam Rex, sed abjectissimum Veneris mancipium.

2. *Num Deus hanc tantam impietatem inultam dimisit, ac impunitam?*

Haud quaquam, nam ubi Salomon effrænatis suis cupiditatibus habenas laxando, sapientiam, pietatem, pudorem, gloriam, existimationem, robur mentis & corporis, valetudinem, divitias, fructu annuos prope immensos, totque insuper tributa & vectigalia, exactioibus acerbissimis extorta, fœde ac impie dissipavit, tandem Deus post iteratas monitiones, severamque ingratiæ mentis exprobrationem, non tantum Regni scissionem, decemque Tribunum defectionem ei denunciari jussit; verum etiam hostes infensissimos, exteraneos æque ac intestinos contra ipsum suscitavit. Inter quæ calamitatis publicæ præludia Salomon vehementi tristitia, luctu & angore, multisque corporis & animi morbis, quos intemperantia peperit, confectus anno ætatis sexagesimo, Regni quadragesimo, ita e vita excessit, ut ancipitem de salute sua conjecturam reliquerit Posteris; cum Sacri Annales, qui crimina ejus gravissima recensent, nusquam meminerint pœnitentiæ.

3. *Quis, Salamone defuncto, Regni eret status?*

Quod ad eam diem unicum erat, in duo postea Regna est divisum, Judaicum nempe, & Israëliticum. Illud Roboamus, cæterique Davidis Posteris: hoc Jeroboam Ephraimita primum, tum diversarum Tribuum Reges administrarunt. Scissioni præter paterna scelera, causam præbuit Roboami imprudentia; hic enim populi nomine rogatus a Jeroboamo, ut durissimum tributorum jugum, a Salomone impositum, minueret,

rejectione Seniorum consilio, ex juniorum sententia, superbe, minaciterque respondit. Quibus verborum aculeis exulcerati jam animi tantopere exasperabantur, ut decem omnino Tribus, Salomonis stirpem execratae, Regnum Jeroboamo detulerint, duabus duntaxat Tribubus Juda, & Benjamin Roboamo adhaerentibus. Nos de Israelis primum, tum de Regibus Juda agemus.

C A P U T IV.

De Regibus Israelis

Horum 19. numerantur, scelerati ad unum omnes, & impii idolorum cultores: qui Regnum Israel obtinere annis fere ducentis quinquaginta quatuor. Nos hic 1. percensebimus novem Reges usque ad extirpationem impiae stirpis Achab. 2. Reliquos decem usque ad everisionem Regni Israelitici.

§. I.

Novem Reges Israelis usque ad extirpationem
impiae stirpis Achab.

1. *Quomodo primus Israelitarum Rex Jeroboam
Regnum administravit?*

Ut nemo pejus; quippe, qui per Religionis, quae Regnorum omnium basis est firmissima, everisionem, thronum sibi stabiliendum duxit; veritus enim, ne Israelitae ad stata Solemnia Hierosolymam confluentes, ad Regnum Juda paulatim deficerent, illuc Sacrorum causa eos proficisci vetuit. Ac ne Templo, arisque & sacrificiis carerent sui, duo delubra in praecipuis Regni urbibus excitavit, vitulumque aureum utrobique adorandum proposuit: Sacerdotes non de Tribu Levi, sed vili plebecula delegit, festos dies, ritus, sacrificia instituit; atque ita, dum nova Reli-

gionis specie, pessimis artibus introducta, Regnum firmare voluit, illud plene pessumdedit, Imperio dejectus & vita, æternaque, idcirco infamia notatus, cum annis regnasset duobus & viginti, necdum completis.

2. *Quis Jeroboamo successit ?*

Nadab filius, paternæ impietatis æmulus, quem anno post altero Baasa Israëlitici exercitus Ductor, de Tribu Issachar oriundus, per insidias interemit, & hac cæde, imo universæ stirpis Jeroboamicæ excisione aditum sibi ad Regnum munivit, quod annis tribus ac viginti pessime administravit. Nec Ela filius, parente suo melior fuerat, quem, cum vix annum secundum regnando inchoasset, Zambri, equestris turmæ Ductor, cum tota Baasæ familia extinxit.

3. *Quamdiu regnavit Zambri ?*

Hunc Amri septimo post die, quam regnum invaserat, in urbe Thersa obsessum, eo furoris ac desperationis adegit: ut se, suosque una cum domo Regia combufferit; hac ratione & corpus atrocioribus, quæ scelestus paricida impendere sibi noverat, tormentis, & Regias opes ænulo prærepturus. Exusta Regia, belli civilis exarsit incendium, his Amrium, illis Thebinum Regem poscentibus; donec Amri, Competitores violenta morte sublato, solus rerum potitas, Regni Sedem Samariam transtulit: ubi anno imperii duodecimo vitam scelerate actam pari exitu conclusit.

4. *Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus est ?*

Achab, Amri parentis sceleratissimi, sceleratior filius. Hunc jam ante a patre impio depravatum, ad omne facinus impulit uxor longe impiissima Jezabel, frustra reclamante ac dehortante Elia Propheta sanctissimo; qui, cum nec monitis, nec prodigiis cælestibus quidquam proficeret, tandem Dei jussu tam Achabo ipsi, quam nefariæ ejus conjugi, totique posteritati excidium denunciat, & Achabi quidem
san-

sanguinem lincturos canes; Jazebelis vero cadaver in prædam iisdem cessurum. Nec aliter evenit, ac Vates prædixerat; nam Achab anno Regni vigesimo secundo in prælio contra Regem Syriæ suscepto, sagitta confossus occubuit, canibus, dum currus tabo sædatus, in piscina Samariæ elueretur, cruorem abstersum lambentibus. (3188.)

5. *Quid geminis Achabi filiis; Ochozia & Joramo factum?*

Ochozias, parentis pessimi nihilo melior filius, undantaxat anno Achabo superstes fuit: nam cum perœcuaculi cancellos prolapsus, conquassati corporis remedium a Beelzebub Accaronitarum idolo peteret, justo Dei judicio, & Regno & vita est deturbatus, fratrique Joramo natu minori succedendi locum dedit. Hunc anno Regni duodecimo, Jehu, qui ad excindendam impiam Achabi stirpem Rex divinitus est electus, in via occurrentem, jaculo transfixit. In de novus cum copiis ad urbem Israel ingressus Jezabelem e funestra per ejusdem domesticos præcipitari jubet, equorum ungulis proterendam, atque a canibus, ex Eliæ prædictione, discerpendam. (3129.) Sub hæc tempora Elifæus, virtutibus, vaticiniis, miraculis claruit.

§. II.

Reliqui decem Reges Israëlitarum usque ad
everisionem Regni Israëlitici.

1. *Qua laude Jehu præfuit?*

Hic initio regiminis sui ab idolorum cultu alienior esse videbatur, utpote qui non tantum impiam Achabi stirpem universam, sed execranda quoque Baalis tam fana, quam simulacra cum sacrificulis omnibus toto Regno exterminavit, dignus idcirco, qui solus ex omnibus Israëlis Regibus imperium ad quartam usque generationem obtinuerit. Verum cum nec ipse vitulos aureos, pridem abolendos, sustulisset, di-

ditionem omnem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum posteris suis stabilire poterat, impietate sua post annos centum & duos amisit. Obiit anno Regni sui vigesimo mortem ingloriam, & præclaris suis initiis prorsus abfimilem.

2. *Quinam ex Jebu familia in paternum solium sunt erecti?*

Joachaz, Joas, Jeroboam II. & Zacharias, scelerati omnes, & primi illius Jerobani imitatores, quorum primus septemdecim, alter sedecim, tertius unum, & quadraginta annos, postremus menses duntaxat sex, post duodecim fere annorum Inter-Regnum imperavit.

3. *Quinam fuere postremi Israelitarum?*

Sellum, qui Zachariam post semestre Imperium Regno & vita expulit, utroque & ipse expulsus a Manahem, cum uno non amplius mense regnasset. Manachemo post decem annorum Tyranidem successit Phaceia filius, biennio post sublatus conspiratione Phaceiæ: qui ubi Regnum annis viginti occupaverat, paricidii sui pœnas ex lege talionis solvit, ab Osea paricida interemptus.

4. *Quomodo tandem Regnum hoc penitus est eversum?*

Postquam Reges Israël omnes a Jeroboamo ad Oseam usque de impietatis palma concertarunt, ac populus ad Regum suorum exemplum & mores vitam quoque suam conformaverat, impleta tandem scelerum mensura, ab iis ipsis captivus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda proposuerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex, Samaria post tertium obsidionis annum expugnata, totaque Regio in suam ditionem redacta, populum cum Rege Oseam, perpetuam servitutem abstraxit, quos inter Tobias vir sanctissimus numerabatur, ut bonis in captivitate solatio, malis vero ad vitam meliorem incitamento esset. (3314.)

§. I.

Duodecim Reges Juda a Roboamo ad
Ezechiam?

1. *Quot ex vicinis his Regibus pietatem constanter
coluere?*

Quaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Joatham, Ezechias, & Josias. Manasses pessime cœpta meliore fine emendavit: Afa vero, Joas, & Ozias bonainitia malo exitu terminarunt. Reliqui duodecim scelerate vivendo æternam nomini suo maculam inussere. Regnarunt viginti hi Reges universe annos sex & octoginta supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter-
millesimo, sexagesimo, ad ter millesimum quadringentesimum quadragesimum sextum

2, *Quo successu Roboam Regnum, 10. Tribuum se-
cessione diminutum, gubernavit?*

Hunc quoque, perinde ac Salomonem parentem, mulieres perdidere a quibus jam inde ab adolescentia depravatus, ad omnem dein libidinem, ac nefarium idolorum cultum populo facem prætulit, Quapropter iratus Deus, Sefacum Ægypti Regem innumerabili cum exercitu in Judæam inmisit; qui munitissimis Regni urbibus captis, templique & domus Regiæ thesauris direptis, gravia insuper tributa imperavit. Obiit Roboamus anno regni sui decimo septimo, infortunatio longe: quod religionem, quam quod regnum maxima sui parte perdidit.

3. *Quis eidem in Regno successit?*

Abias mali corvi, malum ovum. Hic contra Jeroboamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congressus, ac prope circumventus, DEI ope implorata cecidit hostium quinquies centena millia. Nec is tamen tanto beneficio ab imitanda patris impietate absterreri potuit.

Præcoce igitur fato, anno nempe regni tertio, e vivis est sublatus, ne diutius DEI beneficiis abuteretur.

4. Num Aſa, ejus ſucceſſor, felicioribus auſpiciis regnavit?

Hujus initia laudatiſſima fuere, nam idolis & impiæ ſuperſtitionis monumentis ubique abolitis, regnum ſuum omne repurgavit; hinc in præmium reſtauratae religionis, Æthiopum decies centena millia interne-
 cione delevit. Idem tamen juſta reprehentione non caruit. 1. Quod DEO, cujus opem contra Æthiopes expertus jam erat, diſſuſus, Syrorum Regis ſocietatem non profano tantum ararii ſui, ſed ſacro quoque templi auro ſit mercatus. 2. Quod Prophetæ, indigni fœderis pœnas denunciandi, compedes injici, multosque de populo, facinus hoc palam improbantes, necari jufferit. 3. Quod vehementiſſimo pedum dolore diſcruciatus, ad Medicos potius, quam Deum confugerit. Obiit tandem hoc ipſo ex morbo anno regni ſui quadrageſimo primo, funere ſumptoſiſſimo elatus. (3120.)

5. Quem hic Regni hæredem reliquit?

Jofaphatum Principem religioſiſſimum; cui prima cura religionis, altera juſtitiae fuit; hinc urbibus ac pagis ſacræ Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. His propugnaculis, religione nempe, & juſtitia, regni ſui fines contra hoſtium incurſiones firmiſſime præmunivit. His ſolis armis prodigioſam illam retulit victoriam, quando immenſus Barbarorum exercitus, terrore panico divinitus immiſſo, mutuis ſe cædibus ad interneccionem uſque confecit, tantamque victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum ſuffecerit. Vitam pie glorieſeque finiit anno Regni ſui quinto & vigeſimo, mundi (3145.) hoc uno infelix, quod affinitatem, & tædus contra Syrios cum impio Achabo, & comerecii ſocietatem cum Ochozia, Achabi ſucceſſore, inierit.

6. Num pari laude Joram filius imperavit?

Hic paterna inſtitutione neglecta, Athaliam conjugem,

gem, Achabi, & Jezabelis filiam, omnis impietatis & crudelitatis Magistram habuit; qua instigante non solum sex fratres, & quosdam e parentis Consiliariis, de medio sustulit, sed abominanda insuper vituli aurei & Baalis sacra in regnum Judææ invexit. At mox sensit vindicem DEI manum; nam ab impio Numinis desertore defecerunt Idumæi, Philisthæi, & Arabes, qui Judæa depopulata, regiam ipsam expilarunt, filiosque omnes, uno Ochozia natu minimo superstite, interfecerunt. Ipse vero insanabili viscerum dolore percussus, totoque biennio dire vexatus, scelestam tandem animam anno regni quarto evomuit, Deo invisus & hominibus, unde etiam exequiis, & sepulchro caruit regio.

7. Quid de Ochozia, Athalia, & Joa memorandum?

Ochozias paternam, maternamque impietatem imitatus, a Jehu Achabicæ stirpis exterminatore, una cum Joramo Israelis Rege occiditur, cum anno vix integro sceptrum tenuisset. Inde Athalia thronum, Ochoziæ filii morte vacuum, occupans, quid quid supererat stirpis regiæ, sustulit. Unus Ioas, Ochoziæ filius natu minimus, avitæ crudelitati ab amita est substractus, quem in templo clam educatum anno ætatis septimo Jojadas Pontifex paternum in solium restituit, exturbata, & occisa furia illa, quæ sex annis tyrannidem exercuerat. Tum vero novo cum Rege cæpit religio revirescere, & lætam omnia faciem induere; quoad nempe Jojadas, qui Principem optimis consiliis regebat, superstes fuit. At eo vita functo, Procerum assentationibus corruptus, ab avita religione descivit, sana instauravit, & Zachariam Prophetam, Jojadæ filium, impiis molitionibus adversantem, in ipso templi vestibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliæque delicta Judæa regio a Syris devastata, regni Proceres interempti, Rex ipse in lecto decumbens a suis est trucidatus, anno regni quadragesimo, mundi (3196.) Sub hoc tempus Jonam Prophetam DEUS Niniven ablegavit, commone ut urbi excidium denunciaret; quod tamen

& Rex, & incolæ pœnitentia, seriatimque criminum detestatione in tempore averterunt.

8. *Quam laudem Amasias, & Ozias sunt commeriti?*

Amasiam victum, captumque in urbem regiam Hierosolymam triumphali pompa introduxit Joas Israelis Rex; dirutisque mœnibus, & gaza omni tam sacra, quam regia direpta, eundem sibi vestigalem fecit. Vitam posuit anno regni undetrigesimo, valida suorum conjuratione oppressus. Hujus in locum populi studiis suffectus est Azarias, sive Ozias filius, sedecim annorum adolescens; qui, quamdiu Deo adhæsit, cœlesti protectus auxilio, regnum felicissime administravit, at dum sui oblitus in munus sacerdotale involat, mox lepra divinitus afflatus, ab omni etiam civili functione depellitur. E vita migravit anno regni quinquagesimo secundo, mundi (3177.)

9. *Quam populi regendi viam iniere Joatham Ozia, Achaz Joathamii filius?*

Longe diversissimam; hinc, quantum laudis sibi tum religionis studio, tum bellicæ fortitudinis gloria sedecim, quibus regnabat, annis comparaverat Joatham parens, tantum infamiæ, & dedecoris contraxit Achaz degener omnino filius, juratusque & Numinis, & avitæ religionis hostis, idolorum cultui ad extremam usque insaniam, & impietatem deditus. Quapropter maximis eum cladibus attrivere Idumæi, Philisthæi; Reges item Israelis, Syriæ, & Assyriorum. Nec sic tamen resipuit demens, sed deterior in dies factus anno regni sexto & decimo mundi (3308.) vitam sceleratissime actam cum æterna morte commutavit, indignus Regum sepulchris, & omni posterorum memoria.

Octo Reges Juda ab Ezechia usque ad captivitatem Babylonicam.

1. *Quis Achazo successit ?*

Ezechias pessimi parentis optimus filius, qui nihil antiquius habuit, quam ut religionem, patris impietate prope collapsam, in integrum restitueret, oblitteratis undique nevarix superstitionis vestigiis. Quapropter maximis & prodigiosis a Deo favoribus est cumulatus, quod tunc maxime patuit, quando Dei jussu Angelus centum, & octoginta quinque millia militum, quos Sennacherib Assyriorum Rex Hierosolymis admovebat, una nocte interfecit. Ezechias porro vitam, ingenti miraculo, quo revocatus cum horologii scia-therici umbra solis cursus, ad quindecim annos prorogata, laudabilissime finiit anno regni vigesimo nono, mundi (3337.) Aliquot ante annis, quam Ezechias regnum capessivit, urbs Roma a Romulo edificari cœpta est anno mundi (3301.) Alii (3300.) Alii (3302.) aut serius conditam ajunt.

2. *Quam sibi laudem Manasses regnando peperit ?*

Duodecim annorum puer erat Manasses, quando ad regni gubernacula, quæ quinquaginta quinque annos ipsos tenuit, est admotus; ac primo statim anno pessimis aulicorum artibus ita depravatus est infelix puer, ut nullum prope facinus inausum, intentatumque relinqueret. Verum ubi ab Assyriorum Regis ducibus captus, & cum flore nobilitatis Judaicæ Babylonem est abductus, divino inter custodiae tenebras oborto lumine, scelerum suorum immanitatem jam tandem agnoscere, detestari, & amarissimis deflere lacrymis cœpit. Nec multo libertati, ac regno restitutus, qui populum prius pravo suo exemplo ad impia sacra pellexerat, jam totus a se diversus, eundem ad pietatem & avitæ religionis cultum reduxit. Sub hæc tempora Hebræa illæ Amazon Judith, formæ, & virtutis miracu-

lum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit, quem, facto supra sexum generoso, Virago fortissima suomet in tentorio obtruncavit, atque unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferoci nervos omnes incidit.

3. *Quis Manassi in Regno successit ?*

Amon filius, & ipse impiis Procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, vivo etiamnum parente, quem secutus est dehiuc peccantem, non item pœnitentem. Itaque anno regni secundo ab ipsismet domesticis est interemptus, ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad peccandum fuerant concitatores.

4. *Num Josias quoque impi parentis vestigiis institit ?*

Minime omnium; quin potius ad eximiam pietatem jam inde a teneris annis informatus, veri Numinis cultum a parente profligatum, instaurandum ubique, & propagandum suscepit, abolita omni penitus simulacrorum, rituumque sacrilegorum memoria. Obiit tandem ex vulnere Princeps religiosissimus anno regni trigesimo primo, mundi (3425.) in expeditione contra Nechaonem Ægypti Regem, inconsulto DEO suscepta, longiore vita dignissimus; nisi populus impius Rege tam pio indignum se pridem redidisset.

5. *Quæ tandem quatuor ultimorum Regum, Joachazi, Joakimi, Jechoniæ, & Sedecia fuit fortuna ?*

Joachaz. degener Josiæ filius, post trimestre imperium a Nechaone Ægypti Rege solto dejectus, Fratri Eliacimo, seu Joakimo, regnum cedere cogitur. Joakimus porro scelera sceleribus cumulando impendentem dudum regno Judaico procellam in suum, suorumque caput celerius concitavit. Quippe Nabuchodonosor, obsessa repente captaque Hierosolyma, Regem catenis vinctum Babylonem adduxit, pauloque post in regnum restituit, imperato prægrandi tributo, quod cum triennio ægre solvisset, quarto post anno rebellare cœpit. Denuo igitur a Chaldæis captus, occisusque, ac extra urbis mœnia est projectus, feris &

volueribus in prædam cessurus anno regni undecimo, mundi (3436.)

Joakimo successit filius Joachimus, sive Jechonias, paternæ impietatis hæres, qui tertio post mense, quam Hierosolymis regnare cœperat, cum matre, uxore, & regni primoribus, omnique gaza est Babylonem abreptus.

In hujus locum Mathatias, sive Sedecias patruus est successus, qui impleta tandem scelerum mensura, sibi, regnoque toti ultimum accersivit exitium. Capta igitur à Chaldæis post durissimam obsidionem est Hierosolyma, & una cum templo illo augustissimo incensa, ac funditus eversa: retractus è fuga Sedecias. ejus liberi in parentis conspectu trucidati: Rex ipse oculis orbatus, injectisque catenis, anno regni undecimo cum ingenti, nobiliorum præsertim caterva, Babylonem est perductus; ubi in vinculis aliquanto post squallore & mœrore confectus contabuit. Atque ita regnum hoc nobilissimum, periunde, atque antea Israëliticum, tot scelerum gravissimorum pondere concussum identidem, & labefactatum, tandem omnino concidit anno mundi ter millesimo quadringentesimo quadragésimo sexto. (3446.) Post 70. annorum servitutem Judæis in sedes quidem suas remigrare licuit, semper tamen alienis deinceps dominis subjecti, nec unquam sui amplius juris, & mancipi fuerunt.

Observationes ad quintam Historæ Biblicæ partem.

r. Quis terra illius a Deo promissæ a primis Regni exordis status erat & conditio?

Regnante Davide, imo & Salamone, antequam suis hic cupiditatibus regendum se tradidit, regio illa totius orbis fortunatissima dici haud injuria poterat; at ubi regnum, imperantium præcipue vitio, in Judæicum & Israëliticum discissum est, hoc idololatria cor-

rupit penitus, atque pessumdedit: Illi contra tam diu sua stetit incolumitas, quoad Rex cum populo supremi illius Domini imperio se submittebat.

2. *Quinam Prophetæ illis maxime temporibus floruerunt?*

Elias, Elifæus, Isaias, Jeremias, Ezechiel, Osee, Joël, Amos, Michæas, Sophonias &c. qui magna virtutis æmulatione & ardenti religionis fervore incensi, in Regnum æque ac populi flagitia gravissime invehebantur.

3. *Cur Deus illa tempestate tot Prophetas misit?*

Id nimirum summopere exigebat & hominum, & temporum illorum iniquitas; quanquam pauci admodum numerabantur, qui aut eorum prædictionibus haberent fidem, aut monitis saluberrimis morem gererent.

4. *Quæ potissimum causa fuerat scissi primum, tum collapsi penitus Regni Israelitici, ac Judaici?*

Exaggerata criminum gravissimorum moles, quæ, uti priscis illis temporibus, ita hodieque urbes, regiones, ac Regna florentissima pessumdare, funditusque evertere consuevit.

5. *Quis rerum in orbe reliquo cursus tunc erat?*

Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imperante, summum gloriæ & potentie verticem attigerat. Græcia novis in dies incrementis augetur, ac ferme e diversis rebus publicis regnisque minoribus constabat. Roma tenuibus, ut fit, initiis recens nata, sensim adolescebat ad totius mundi Imperium. Cæterum orbis prope universus veræ fidei lucem perosus, in densa errorum ac superstitionum caligine oberrabat.

De captivitate Babylonica, & quæ exinde ad Hierosolymæ usque exci- dium sunt consecuta.

Quæ 4. sequentibus capitibus comprehenduntur, cum totidem mundi Monarchiis quodammodo congruunt, nam 1. Captivitas Babylonica in ultima Monarchiæ Assyricæ tempora incidit: 2. Ducenti & octo, qui a captivitate Babylonica fluxerunt anni, cum Persica: 3. Tria, quæ proxime sequuntur, sæcula, cum Græca; 4. qui supersunt anni 29. ante, & 70. post Christum natum, cum Romana concurrunt Monarchia.

C A P U T I.

De 70. annorum captivitate Judæorum sub Monarchis Assyriis.

*1. Quid captivitatis illius tempore singulari dignum
memoria occurrit?*

Daniel Prophetes ob admirabilem arcanorum celestium cognitionem & reconditam sapientiam summa apud Reges illos pollebat auctoritate & gratia. Hic tenera etiamnum ætate in captivitatem Babylonicam fuit abductus; ubi variis utriusque fortunæ casibus jactatus, firmus semper & immobilis perstitit, ac ne transversum quidem unguem a virtutis tramite unquam discessit, sapientiæ, fortitudinis, castimonix, & integritatis miraculum.

2. Cur Daniel a Nabuchodonosore tot tantisque honoribus est cumulatus?

Regi per quietem objectum erat somnium: cujus, ubi evigilavit, ita est oblitus; ut se tamen somniasse

meminisset. Igitur ex Ariolis tam somnium ipsum, quam ejusdem interpretationem exquisivit. Cum ad postulatum tam insolens omnibus hæreret aqua, Daniel de re tota divinitus edoctus, somnii totius seriem Regi enarrat: oblatam videlicet quiescenti fuisse statuam prægrandem, cujus caput aureum, brachia & pectus argentea, venter, & femora ærea, tibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus in quos incidens lapis de monte, sine hominum manibus avulsus, statuam totam contriverit penitus & comminuerit; indeque in montem excreverit tam vastum, ut orbem impleret universum. Et capite quidem aureo Assyrio-Babylonicum; pectore argenteo Persicum, ventre æreo Græcum, ac pedibus, qua ferreis, qua fictilibus Romanorum portendi Imperium, hisque omnibus successurum Regnum aliud longe augustius, stabiliusque, utpote in omne ævum duraturum, prioribus singulis in nihilum tandem abituris. Hac somnii mystici interpretatione Rex totus attonitus, Danielem, tanquam Deorum aliquem, prono in terram vultu veneratur. Cumque is honores hos non sibi, sed DEO soli deberi asseverasset, Rex præmiis amplissimis cumulatum, cunctis Babylonix Provinciis præfecit.

3. *Quid de tribus Danielis sociis Anania, Azaria, Misaele, sive Sidrach, Misach, & Abdenago, divina tradunt literæ?*

Hi nulla ratione adduci poterant, ut auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Igitur Tyranni jussu in fornacem, septuplo vehementius, atque alias consueverat, succensam, ligatis pedibus conjiciuntur; unde tamen incolumes prorsus, ac ne capillo quidem adusto, sunt egressi. (3456.)

4. *Quam Daniel pœnam superbo Nabuchodonosori subeundam prædixit?*

Futurum: ut qui divinos adeo honores affectare ausus esset, infra homines abjectus, per agros, sylvasque

pe-

Pecudum more vagetur; ac annis septem fæno bovis instar vescatur. Quam prædictionem mox rei veritas comprobavit.

5. Qua occasione Regi Balthasari Imperii Babylonici interitum denunciavit Daniel?

Dum is splendidissimo de nocte convivio assidens, sacras etiam pateras templo Solymæo ablatas mensæ inferri, atque in honorem Deorum suorum exsiccari jubet, ecce tibi! manus ad parietem juxta candelabrum, videntibus cunctis & cohorrentibus exarat: *Mane, Thecel, Phares*, Cumque horum vim, ac sensum verborum, ne conjectura quidem assequi ullus posset, Daniel protinus accersitus, Regi significat: Deum numerasse annos, quibus regnasset, operaque ejus omnia ad libram exegisse; quæ tamen justo caruissent pondere: itaque vita, & regno, in Medos, ac Persas jam nunc dividendo, exturbatum iri. Id quod eadem illa nocte factum, qua urbs Babylon capta ab hoste, cædibus, rapinis, incendiis vastata, Rexque ipse temulentus, cum suis est trucidatus.

6. Num Judæi captivitatis suæ tempore durius, asperiusque sunt habiti?

Quin potius leniter, clementerque fuisse acceptos, inde conjici posse videtur; quod eorundem tribules, nempe Daniel, Primus a Rege Nabuchodonosore, Ananias vero, Azarias, & Misael Provinciarum Præsides, & supremi tribunalium Præfecti fuerint constituti; atque adeo non auctoritatem modo summam, sed imperium quoque, servi licet, & captivi, in suosmet Dominos, mirabili DEI dispositione, obtinuerint.

CAPUT II.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Persicis.

1. *Qua ratione Judæi e diuturna sua captivitate sunt exempti?*

Cum Cyrus, primus Persarum Monarcha, toto Babyloniorum imperio in ditionem suam redacto, ex Judæis intellexisset: in sacris eorum voluminibus multo ante & suam de Babyloniis victoriam, & populi Judaici manumissionem prædictam fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus in patriam remigrandi, templique restaurandi, redditis, quæ inde direpta erant, valis. Igitur anno (3516.) quadraginta & amplius Judæorum millia Hierosolymam, Zorobabele ductore, sunt reversi.

2. *Penes quos Judæorum erat regimen post eorundem in patriam reditum?*

Imperium summum penes Reges Persarum erat, e quorum arbitrio, consensuque Pontifices, Duces, & Magistratus suis e tribulibus deligere Judæis permisum erat.

3. *Quo tempore Urbis Hierosolymitanæ mœnia reedificari cæpta?*

Imperante Artaxerxe, quinto Persarum Monarcha, a quo Nehemias, Judæorum Dux, apud Regem gratus, hanc tandem facultatem impetraverat.

4. *Quinam Judæorum Duces fuerunt sub Monarchis Persicis?*

1. Zorobabel. 2. Joacim. 3. Eliasib. 4. Esdras. 5. Nehemias. 6. Jojadas. 7. Jonathas, e quibus duo postremi cum suis successoribus Duces simul, ac Sacerdotes fuerant.

CAPUT III.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ sub Alexandro Magno. 2. Sub Regibus Ægyptiis. 3. Sub Monarchis Syriis. 4. Sub Sacerdotibus, regium sibi titulum vindicantibus.

§. I.

Judææ status tempore Alexandri Magni.

1. *Quem in finem Alexander cum exercitu suo Hierosolymam contendit?*

Statuerat omnino, urbem hanc vi capere Alexander, quod Tyrum obsidenti annonam Judæi mittere recusassent. Verum ad conspectum Jaddi, cum Levitis Sacerdotali habitu obviam facti, totus repente immutatus, placatusque est.

2. *Quid Alexander Hierosolymis egit?*

Templum ingressus, supremo Numini ex summi Sacerdotis præscripto sacrificasse perhibetur. Ajunt quoque: ostensum ei Danielis librum, in quo Græcum quondam Persas debellaturum Vates præfagierat. Quam ille prædictionem de se ipso interpretatus est.

3. *Quanam Judæis ab Alexandri obitu evenere?*

Calamitates, ærumnæque non leves ob Regum cum Ægyptiorum, tum Syriorum, Judææ id temporis dominantium Tyrannidem perpetiendæ ipsis erant.

§. II.

Judæorum varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.

1. *Quis Alexandro demortuo in Imperio successit?*

Monarchia hæc distracta mox fuit in regna complura, quæ Ducum præcipui inter se partiebantur. Ex

his

his Macedonicum, Ægyptiacum, & Syrium præ cæteris eminebant.

2. *Quenam Oniæ & Simeonis Pontificum temporibus gesta sunt?*

Ptolemæus Lagi filius, Syria, Phœnicia & Judæa, cum urbe Hierosolyma sub imperium suum redactis, amplius centena Judæorum millia in Ægyptum abduxit; e quibus triginta circiter bellatorum millia in urbium munitarum præsiidiis collocavit: imbellem vero turbam senum, mulierum, adolescentium, militibus in servitutem tradidit.

3. *Num melioribus auspiciis Eleazarus Pontificatum gessit?*

Omnino; nam Ptolemæus Philadelphus, qui Lagidi parenti successerat, gentis Hebrææ perstudiosus, multo eam favore complectebatur. Hic conquisitis undique libris Bibliothecam longe celeberrimam Alexandriæ adornavit, quam ut Hebraicis quoque voluminibus auget, ab Eleazaro Pontifice mitti ad se petiit viros apprime peritos, qui sacros illos codices e lingua Hebraica in Græcam transferrent. Is duos & septuaginta Græce simul ac Hebraice doctos, nec virtute minus, quam eruditione præstantes e senioribus delegit; qui, licet ex Auctorum gravissimorum sententia, separatis quisque cellulis inclusi essent, opus tamen hoc totum mirabili non sententiarum modo, sed verborum quoque consensione ita absolverunt ut singulorum exempla ne vocula quidem inter sese discreparent. Quapropter Rex admiratione & gaudio plenus, non solum interpretes singulos muneribus amplissimis ornatos a se dimisit, sed vasa insuper plurima ex auro, argentoque ad sacros templi usus liberali manu adjecit, omnibus, quos parens ex Judæis captivos detinuerat, libertate donatis.

4. *Quinam Eleazaro vita & Pontificatu functo, Sacris præsuere?*

Manasses, Eleazari patruus, hocque e vivis sublato,
Onias

Onias II. qui sub Ptolomæo Philadelpho, & Evergete, Ægypti Regibus, ætatem degebant tranquillam, & pacatam.

5. *Num aque pacatus fuit Simeonis alterius Pontificatus?*

Huic multum negotii facesserat Ptolemæus Philopater, Evergetæ filius, qui dum Hierosolymam delatus non templum modo, sed ipsa quoque adyta, Simeone Sacerdote frustra dehortante, subire tentat, membris repente omnibus dissolutis, divinitus inhibetur. Nec tamen, ubi se collegit, à proposito destitit; sed in Ægyptum cum atrocibus in Judæos minis profectus, ad Ægyptios ritus indignissimis modis quam plurimos compulit; eos vero, qui in religione firmi perstabant, elephantibus conculcandos objecit. Cui spectaculo Rex ipse semel, iterum, ac tertio interesse statuerat, sed primum sopore divinitus immisso, tum mentis alienatione, ac tandem geniorum cælestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu ab impio proposito abstinere cogebatur. Quapropter Judæos vinculis solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

§. I. Status Judæorum sub Regibus Syriæ.

1. *Quid Onia III. Pontifice actum?*

Cum Seleucus Philopator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in templo Solymæo reconditos esse, Heliodorum, unum e proceribus suis Hierosolymam misit, qui eas pecunias in regium ærarium transportaret. Ac licet Onias directori sacrilego pro virili se opposuerit; actum tamen egisset, nisi eques cælestis cum binis pedibus à Deo submissis, Heliodorum flagris tam atrociter excepissent ut is vitam servatam in lucro ponens, re infecta abire sit coactus. Onias porro fraude atque invidia Jasonis, fratris sui, sacerdotio primum dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perfidia, morte indignissima est sublati. Inde Ecclesia Judaica legitimis Sacerdotibus sexennium orbata erat, donec scilicet Machabæi ritè successere.

2. *Quo*

2. *Quo in Judæos animo Antiochus Epiphanes fuerat ?*

Iniquissimo ; hinc cum Judæi Duce destituti essent , horum Provincias , collecto ingenti exercitu , invalit , irritatus maxime , quod ejusdem mortem , uti mendax fama sparserat , non luctu , sed publicis gaudiis fuissent profecuti . Expilata ergo Hierosolyma , amplius ducenta Hebræorum millia mactari jussit , haud multo paucioribus publico in foro pecorum more venum expositis . Atque hæc præludia duntaxat erant illius immanitatis , qua , biennio exacto , in Judæos desæviit ; quorum urbe primaria rursus direpta , & igne , ferroque vastata , sub mortis pœna vetuit : ne quisquam legem dehinc Mosaicam profiteretur . Demum Jovis execrandi simulacrum in ipso templo adorandum proposuit , addito severo mandato , carnes ut eidem porcinas immolarent , & immolatas absumerent .

3. *Quinam ex Judæis illustriora fortitudinis specimina hoc maxime tempore edidere ?*

1. Eleazarus virtute ac senio venerandus , qui pro avita religione mori maluit , quam iniquissimo Regis mandato in gustanda snilla morem gerere . 2. Septem fratres Machabæi , qui una cum Matre , ne supremi Numinis offensam incurrerent , extrema quæque perpeti decrevere . Ob quam animi constantiam tormentis immanissimis excarnificati , Matre inspectante , filiosque ad pugnam animante , gloriosa morte occubuerunt , quos demum & ipsa Mater , Heroïna invictissima , ad eandem Martyrii palmam & triumphum secuta est . 3. Mathathias Machabæus cum viginti quinque suorum millibus Tyranno sese ausus opponere , in fortitudinis theatrum prodit , nullis minis expugnabilis , Dux simul ac Sacerdos . (3888 .)

4. *Quis Juda Machabæo Duce , armorum successus fuit ?*

Longe optimus ; nam is ingentes Antiochi copias profligavit , non tam armis , quam cœlestibus suppetiis , quas jejuniis ac precibus impetrabat , confisus . Antiochus , qui tunc bello Persico distinebatur , cognita suorum

rum

rum clade, in furorem actus, consilium à celeritate capit; ratus: hac una negotium confici, ipsamque Hierosolymam everti posse, si quam occyssime rebus suis afflictis præsens ipse succurreret. Verum in itinere viscerum dolore ingenti coreptus, furere simul, ac vivere desit. Judas, Nicanore quoque Antiochiæ Eupatoris Duce devicto; editoque non uno bellicæ fortitudinis specimine, tandem in pugna pertinacissima contra Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vulneribus mortique, non hosti succubuit.

5. *Quid Jonathas Judæ Machabæi frater præclari gessit?*

Ductoris ille Hebræi simul, ac sacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellavit, multis insuper palmis, ac trophæis inclytus. Tandem perfidia Tryphonis, Syrii Satrapæ, cujus promissis plus nimio fidebat, occubuit.

6. *Cuinam, Jonatha sublato, Sacerdotis supremi dignitas delata est?*

Simoni; Jonathæ, ac Judæ fratri. Is præliis aliquot adversus Tryphonem prospere gestis à Ptolomæo genero, qui Sacerdotali dignitati inhiabat, ipsas inter epulas, hunc in finem adornatas, trucidatus est.

7. *Quis Simoni successit?*

Tertius ejusdem filius Joannes, à domita Hyrcania, ut quidem volunt, Hyrcanus appellatus. Huic satis quieto esse licuit, quod finitimi Reges Syriæ, atque Ægypti, duo antehac Judæorum flagella, aliis essent curis, armisque distracti. Sacram juxta, ac profanam Rempublicam annum unum & triginta felicissime administravit, rerum gestarum fama clarissimus, quem à Pharisæorum secta ad Sadducæos transisse Josephus Hebræus testatur,

De Statu Judææ sub Pontificibus, Regium sibi Titulum vindicantibus.

1. *Quis post captivitatem Babylonicam Regis Titulum sibi primus adscripsit?*

Aristobulus Hyrcani filius, summus Judæorum Sacerdos, Regia insignia primus post Sedeciam sumpsit. Solium ut stabiliret, matrem in vinculis fame necavit, & fratrem Antigonum, tanquam regię, Pontificięque dignitatis æmulum, ambitiosę potissimum conjugis machinatione, è medio sustulit, reliquis fratribus detentis in custodia. Uno duntaxat anno Judææ præfuit, iterata sanguinis excreatione eo ipso in loco, ubi fraterno cruore manus imbuisset, extinctus, (3951.)

2. *Quis ab hujus obitu Regnum cum Pontificatu obtinuit?*

Alexander Jannæus, à Salomone (quæ & Alexandra dicta est) Aristobuli fratris sui uxore è carcere evehctus ad solium, quod horrendis postea suorum cædibus summopere funestavit; nam quinquagenis Judæorum millibus sexennii spatio contrucidatis, octingentos insuper Judæorum Proceres, qui ejus Tyrannidem palam improbaverant, crucibus affigi, & in eorundem conspectu uxores ac liberos mactari jussit. Tandem lentis febribus, ex intemperantia contractis, misere consumptus, interiit anno ætatis unde quinquagesimo.

3. *Quis Tyranno huic successit?*

Salome Jannæi conjux, quæ post nonum gubernationis annum, filium natu majorem, Hyrcanum II. qui jam ante Sacris præerat, Regem constituit.

4. *Qualis fuit Hyrcani gubernatio?*

Varia & inconstans: cum enim regni negotia remissius curaret, Aristobulus frater illum armis victum,

regno exiit. Verum Pompejus, Romani exercitus dux, capta Hierosolyma, Hyrcano Pontificatum cum regno restituit, Aristobulo cum filiis Romam abducto.

5. *Quid Pompejus memoratu dignum gessit in Templo Solymæo?*

Postquam illud vi expugnavit, duodecim quidem Judæorum millia interemit; ex eo tamen nihil omnino abstulit: imo nec Sacerdotes, sacris operantes, ob templi reverentiam interturbavit.

6. *Quis Machabæorum ultimus regnavit?*

Antigonus, Aristobuli filius, Romano è carcere elapsus, ob arrogatum sibi Regis titulum, à Senatu artibus Herodis, hostis Reipublicæ declaratur, ac in publico foro Antiochiæ securi percutitur. Machabæorum e gente Rex ultimus, atque infelicissimus. (4014.)

CAPUT IV.

De rebus Judaicis sub Romanis Imperatoribus.

1. *Quomodo Judæa in Romanorum potestatem, ac ditionem redacta est?*

A tempore Judæ Machabæi Romanis fœdere quidem juncti erant Judæi, non tamen subjecti. At ubi Hyrcanus à fratre regno privatus, ope Pompeji illud precario recepit; Judæa suam amisit libertatem, Romanis supremum in Judæos dominatum nunquam amplius dimittentibus. Itaque Judæa idem, quod aliæ hactenus Provinciæ, experta est Romanos ex armorum fociis, demum fieri populorum dominos.

2. *Quis extinctis Machabæis, Judæam vexit?*

Herodes Magnus nomine, flagitiis maximus. Hic etiam ortu Judæus non erat; suis tamen assentationibus

bns, & largitionibus immensis ab Augusto Regnum obtinuit. (4017.)

3. *An Herodes, ejusque Successores supremi erant
Judææ Domini?*

Neutiquam: secus enim Judæa in censum non venisset, cum Augustus orbem universum, in Romanorum ditionem redactum describi jussit. Parebat ergo Herodes Romanis, ut adeo Regis appellatio multum splendoris, potentiæ parum haberet.

4. *Quo regnante Servator mundi in lucem fuit editus?*

Herodes Judææ tunc imperabat, qui cum ex tribus Magis cognovisset, novum Judæorum Regem natum esse, scepro suo metuens, omnes circa Urbis Bethlehemiticæ confinia, parvulos, biennium nondum egressos, eade inaudita jugulari præcepit. Quo audito, Augustus dixisse fertur: malle se Herodis esse porcum, quam filium; à porcorum enim cæde & sanguine Herodes, utpote Profelytus, religionis obtentu abstinerebat, non item ab hominum cæde.

5. *Quænam alia Herodiana crudelitatis monumenta
exstant?*

1. Mariamnem conjugem, Principum Matronarum decus. 2. Alexandram socrum cum ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum, & Antipatrum filios suos. 4. Judæorum optimates obtruncari jussit, addito etiam, cum de vita conclamatum jam esset, crudeli imperio: ut omnis Judæorum nobilitas, minacibus edictis in urbem Jerichuntinam convocata, circoque amphitheatrali inclusa, statim ab obitu suo contrucidaretur, ne videlicet sine publico, saltem ob aliorum cladem, luctu efferretur.

6. *Quas pænas Herodes etiamnum in hac vita dedit?*

Postquam cum innumeris gravissimisque infirmitati-

tibus diu est conflictatus, tandem morbo pediculari, inter intolerabiles putrescentis corporis fœtores miserandum in modum absumptum est hoc generis humani probrum, omniumque flagitiorum monstrum.

7. *Quinam ex Herodis stirpe gubernarunt?*

Tres Herodis filii: Archelaus, Philippus, & Herodes Antipas: qui ultimus Joannem Baptistam, incestas nuptias exprobrantem, obruncavit: Servatorem vero nostrum, cum nullum ab eo, uti speraverat, impetraret prodigium, instar emotæ mentis hominem lubibrio habuit.

8. *Quo tempore Servator noster cruci est affixus?*

Anno ætatis trigesimo quarto, Tiberio imperante, & Pontio Pilato Judææ Præfecto.

9. *Quid Acta Apostolorum memrant de Herode Agrippa?*

Fuit is Herodis Magni nepos, juratus Christianorum hostis. Jacobum, cognomine Majorem Hierosolymis capite minuit; idem supplicium irrogaturus Petro: nisi hunc Angelus, catenis solutum, eduxisset e carcere. Porro Herodes hic eo dementiæ venerat; ut Cæsareæ in ludis solemnibus majorem homine mortali sui venerationem prensans; Deum se ab infana plebe adorari sit passus. Verum scenicum hunc Deum, vindices à Deo immissi vermes haud multo post inter atrocissimos dolores, ita depascebant, ut ne hominis quidem speciem referret.

10. *Quis Regum Judææ postremus fuit?*

Agrippa Herodis Agrippæ filius, quem Judæi, excitato contra Romanos tumultu, primum Hierosolyma, mox toto regno expulerunt. Sic regnum Judaicum penitus extinctum, & translatum est ad Romanos, Hierosolymam, & omnem Judæorum gentem non multo post excisuros.

II. Quomodo Patriarchæ Jacob vaticinium: Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, fuit impletum?

Jam inde à David Rege, Duces Judæorum omnes è Judæ tribu orti erant usque ad Machabæos. Hi vero, licet è Tribu Levi, utpote Sacerdotes & filii Aaron, oriundi essent, censebantur tamen, vocabanturque Judæi partim ob genus maternum, quod ad Judam referebant partim ob insitionem & quasi adoptionem in Judæ Tribum, quæ a reditu e Babylone imperium non modo in Judæos, sed & in alios ex aliis Tribubus in patriam reversos, & communi exinde nomine Judæos appellari solitos, sola retinuit, donec illud Machabæis ob heroicam prorsus eorundem fortitudinem ultro detulit. Hi porro tamdiu rerum sunt potiti quoad sceptrum Juda translatum est ad Herodem alienigenam, quo regnante natus est Christus.

Observationes

Ad sextam Historiæ Biblicæ partem.

I. Quisnam sexta illa mundi ætate status erat Republicæ Judaicæ?

Regimen Politicum a tempore captivitatis Babylo-nicæ plurimum de splendore pristinæ dignitatis amisit; cum exinde Judæi nunquam amplius sui juris, sed primo Assyrio Babyloniorum, deinde Persarum; tum Græcorum, ac demum Romanorum aut servi, aut stipendiarii fuerint. Toto autem tempore illo, quo sub Idololatrarum potestate erant, ab idolorum cultu alieniores fuerunt; sive quod Sacerdotes Rempublicam tunc administrabant; sive quod diuturna illa 70. annorum vexatio, & præcisa deinceps libertas ad saniora eos compulere.

2. *Quis reliquo in urbe rerum cursus erat?*

Respubl. profana aliam atque aliam faciem identidem induebat, Deo, propter imperantium maxime flagitia, Regna atque Imperia e gente in gentem transferente. Sic Monarchia Assyriorum post Sardanapali interitum divisa est in regnum Medorum: & post annos fere centum in Imperium Assyrio-Babylonicum; donec sublato Balthasare tota hæc Monarchia translata est ad Persas, ab his post annos ducentos & octo ad Græcos: à Græcis post terna secula tandem ad Romanos. Ex omnibus porro his regnis amplissimis, & potentissimis cultus veri Numinis exulabat; idololatria ubique dominante.

3. *Quinam Prophetæ id temporis in Judæa floruerunt?*

Post captivitatem Babylonicam, Aggæus & Zacharias: & post hos Malachias vaticinatus est; à cujus obitu publicæ Prophetarum oracula sinesse per annos prope quingentos, quoad Patris æterni Verbum, & Prophetarum Dominus hunc in mundum ipse adventaverat.

4. *Qui, qualesque Machabæi fuerunt?*

Hi, ex illustri Judæorum prosapia oriundi, sacram simul ac profanam Rempublicam, à Mathathia ad Herodianos usque; moderabantur.

APPENDIX.

De excidio Urbis Hierosolymæ

1. *Cur Argumentum hoc annectitur narrationibus
Biblicis?*

Quia ordo, seriesque Historiæ exigit, ut, sicut populi à Deo electi fortunam utramque ab ipsis primordiis

percenſuimus, ita exitum quoque memoremus, qui quam luſtuofus fuerit, inde patet: quod ipſi Dei filio lachrymas expreſſerit.

2. *Quenam tragici hujus excidii cauſa erat?*

Non tam rebellio contra Romanos, quam mors ipſa Auctori vitæ Chriſto illata: hinc Chriſti cultores, ne eadem cum Judæis ruina involverentur, divino oraculo moniti, in tutiora ſe tempeſtively receperunt, futuri ſpectatores, & teſtes ſcenæ luſtuoliſſimæ, quam divina Nemefis adornavit ad Divinitatem Chriſti, tum ex horrendis Judæorum ſuppliciis, tum ex divinis oraculis, ad literam completis, comprobandam.

3. *Cur per Romanos Urbs expugnanda fuerat?*

Quia Judæi repudiato vero ſuo Rege, ac Meſſia, Regem ſe alium, niſi Cæſareum habere uno omnes ore conclamarunt: atque hac demum ratione Præſidem Romanum ad Chriſtum, quem is omnino in ſontem palam pronunciaverat, occidendum perpulerunt. Pleſtendi igitur erant per Cæſarem, quem Regi ac Meſſiæ ſuo impie prætulerant. Ne vero Judæi Urbis ſuæ excidium adſcriberent Romanorum furori, Deus juſtitia ſuæ instrumento uſus eſt Tito, mitiſſimi ingenii Principe. qui poſt honeſtiſſimas, quas non ſemel obtulit, Urbis delendæ conditiones rejectas, cælum, terramque conteſtatus eſt: invitum plane compelli ſe ad urbem, ac Templum evertendum.

4. *Cur pœna hæc Judæis non illico poſt Chriſti mortem fuit inſlicta?*

Quia Nemefis divina lento plerumque paſſu gradi tur, & diu ante, quam feriat, minatur. Hinc ut ſpatium reſiſcendi ſuppeteret, oſtenta quædam, tanquam futura cladis præludia, antecellere.

5. *Quenam illa?*

1. Cometes horrificus anno toto, fulgurantis inſtar gladii, Urbi impendens. 2. Lux ingens ſolari ſimilis, cir-

circa Templum dimidiæ horæ spatio noctu effulgens,
 3. Porta Templi ærea, vix à viginti viris claudenda,
 nocte concubia ultro patefacta. 4. Conspecti in aere
 currus ignei, & infestæ præliantium acies. 5. Audita
 in Templo vox horribilis Angelorum clamantium:
Migremus hinc! 6. Vir è plebe, cui JESU nomen, per
 annos septem urbem circumkursans, & diu noctuque
 ingeminans: *Væ! væ Hierosolymis!*

6. Quando, & à quo Urbs oppugnata est?

Anno à Christi morte trigesimo septimo Titus, Ro-
 mani Imperatoris Vespasiani filius, ipsis feriis Pascha-
 libus in summa hominum celebritate Urbem repente
 obsedit. Atque ut hæc Dei cæde contaminata civitas
 vincere ut sæpius, funditusque everteretur, post in-
 testina bella, factiones cruentas, mutuans civium &
 Sacerdotum strages, ipsiusque summi Pontificis cæ-
 dem, post annonam in plures annos suffecturam for-
 tuito incendio absumptam, ortamque inde famem, &
 ex hac pestilentiam atrocissimam, quarto obsidionis
 mense capta primo est Urbs inferior, binisque post die-
 bus Templum, contra Titi edictum igne, nulla vel Im-
 peratoris diligentia. vel ope humana sopiendo; con-
 flagavit; ac tandem urbs superior occupata est; omni-
 bus, quæ illuc tanquam in locum tutissimum compor-
 tabantur, ferro, flammaque abolitis.

7. Quid in tristi hac Urbis excisione præcipua considera-
 tione dignum?

Pœna talionis, qua Nemesis divina in Judæos Deici-
 das animadvertit. Nam 1. in Oliveti monte initium
 olim datum erat sacrilegæ illi immanitati, qua Christus
 latronis instar à militum cohorte fuit comprehensus,
 eodemque in loco Urbs corona cingi cæpta. 2. Chri-
 stus ipse feriis Paschatis ab innumerabili multitudine
 ad diei festi celebritatem Hierosolymas convolante,
 circumfessus, probrorum, contumeliarum, cruciatu
 um,

um, & tormentorum acerbissimorum scopus fuit; iisdemque feriis, quibus vicies centena; & septingenta millia Judæorum in Urbem, velut omnis jam periculi securam, confluerant, hæc arcta undique obsidione pressa, & coangustata fuit. 3. Christus à Judæis captus est, capti quoque sunt nonagies septies mille Judæi. 4. Christus arctæ custodiæ est inclusus, Judæi ne quis elabi posset, novo muro totam Urbem ambiente, quasi indagine, ferarum instar fuere, conclusi. 6. Christo ardentissima siti excruciato fel, & acetum propinabatur; Judæi rabida fame stimulante, eo adigebantur, ut calceamenta, cingula, scutorum coria, simum & foetissima quæque, imo & humanas carnes avidissime vorarent. 7. Christus omnibus ludibrio fuit, ac despiciatui; perfida Judæorum gens adeo contempta ubique, & conculcata jacet: ut probrosius prope sit; esse Judæum, quam furem, latronem; hæreticum. aut gravissimis quibusque flagitiis notatum. 8. Christus fuit Cruci affixus; horum amplius quingenti quotidie in crucem sunt acti; ut jam spatium deesset crucibus, & corporibus cruces. 9. Christus tandem à Judæis est occisus; Judæorum in illa obsidione undecies centena millia interiisse dicuntur.

8. *Quæ Judæorum post Urbis everfionem fortuna?*

Secuta est servitus secundum Danielis vaticinium nunquam desitura. Unde exuti Templo, sacrificiis, urbibus, fundis, & prædiis: errabundi, extores, sine lege, sine Rege toto vagantur orbe, perpetuo notati stigmate, repulsi a Magistratibus, aliisque publicis officiis, & dignitatibus, veluti orbis totius purgamenta, & carcinomata.

9. *Nunquamne Templum instaurare sunt aggressi?*

Tentarunt id semel, atque iterum, sed maximo suo periculo, & detrimento; nam dum, imperante Hadriano, anno post Christum natum centesimo trigesimo

mo quarto, novas idcirco turbas concitarent, centum Judæorum millia occisione deleta sunt, reliquis penitus profligatis, perque orbem universum dispersis. Ad hæc cum circa annum Christi ter centesimum sexagesimum tertium, favente Juliano Apostata, Templo instaurando manum admoverent, flammei globi è fundamentis erumpentes, instrumenta fabrilia absumpsere, & rubræ cruces in operarum vestibis conspicuæ, cæptis abistere, crucisque trophæum circumferre vel invitos compulère.

Atque hunc tandem exitum habuit Respublica Hebræorum, post tot vicissitudines populi, ante à Deo electi, tot contra hostes prodigiis servati, singulari Numinis tutela protecti, ac demum à Deo penitus reprobati, uti multis ante sæculis Daniel prædixerat
c. 9. Et Civitatem, & Sanctuarium dissipabit populus cum Duce venturo, & finis eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio.

Tabula Chronologica, seriem
Patriarcharum, Judicum, Regum
& Pontificum complectens.

Prima mundi ætas ab Adamo ante Diluvium.

Patriarchæ ante diluvium.	An. Nativ.	Vitæ.	Mor- tis	Synchronismus Monarchiarum.
Adam - - -		930	930	
Seth - - -	231	912	1042	
Enos - - -	236	905	1149	
Cainan I. - -	326	910	1235	
Malaleel - -	396	895	1290	
Jared - - -	461	962	1422	
Henoch - -	623			
Mathufalem -	688	969	1656	
Lamech - -	875	777	1651	
Noë - - -	1037	950	2006	
Sem - - -	1559	690	2158	

Secunda Mundi ætas post Diluvium usque
ad Abrahamum

Arphaxad -	1649	438	Initium Monarchiæ Assyriorum sub Nemrodo anno ab orbe condito 1879.
Cainan II. -	1694	360	
Sale - - -	1724	413	
Heber - -	1754	464	
Phaleg - -	1788	239	
Ren - - -	1818	239	
Sarug - -	1850	230	
Nahor - -	1880	148	
Thare - -	1909	205	

Tertia mundi ætas ab Abrahæ nativitate
usque ad Moysen.

Patriarch. reliq. usque ad Jud.	Anni Nativ.	Vitæ	Synchronismus Monarchiarum.
Abraham -	2039	175	Progressus Mo- narchiæ Assy- riorum,
Isaac - - -	2139	180	
Jacob - - -	2199	147	
Joseph - - -	2289	110	
Levi - - -	2285	137	
Caath. - - -	2318	133	
Amram - - -	2381	137	
Aaron - - -	2461	122	

Quarta mundi ætas. Judices Hebræi.

Judices He- bræi.	Anni Nativ.	Regi- min.	usque ad an.
Moyfes - - -	2464	40	2584
Josue - - -	2416	17	2600
Othoniel - -		40	2640
Aod - - -		80	2720
Debbora - - -		40	2760
Gedeon - - -		40	2800
Abimelech - -		3	2803
Tnola - - -		23	2826
Jair - - -		21	2848
Jephte - - -		6	2854
Abefan - - -		7	2861
Ajalon - - -		10	2871
Abdon - - -		8	2879
Samson - - -		20	2899
Heli - - -		40	2939
Samuel - - -		22	2962

Quinta mundi ætas. Reges Hebræi.

Reges.	Anni Reg.	usq; adan.	Reges.	Anni Reg.	usq; adan.	Synch. Monar.
Saul	17	2979				
David	40	3019				
Salomon	40	3059				
<i>Reges Juda.</i>			<i>Reges Israel</i>			Pro- gressus Monar. Assyr.
Roboam	17	3076	Jeroboam	21	3081	
Abias -	3	3079	Nadab	1	3082	
Afa - -	41	3120	Baafa -	23	3105	
Josaphat	25	3145	Ela -	1	3106	
Joram	4	3150	Zamri -		3106	
Ochozias	1	3151	Amri -	11	3117	
Athalia	6	2157	Achab -	22	3138	
Joas - -	39	3196	Ochozias	1	3139	
Amasias	29	3225	Joram -	12	3151	
Ozias -	52	3277	Jehu -	28	3179	
Joatham	16	3293	Joahaz	16	3195	
Achaz	15	3308	Joas -	16	3241	Finis
Ezechias	29	3338	Jerobo. II.	41	3251	Monar.
Manasses	54	3392	<i>Interreg.</i>	11	3262	Assyr.
Amon -	2	3394	Zacharias	M. 6.	3262	sub Re-
Josias -	31	3425	Selum -	M. 1.	3262	ge Bal-
Joachaz	M. 3.	3425	Manachē	10	3274	thasare
Joakim	11	2436	Phaceias	2	3277	1516.
Jechonias	M. 3.	3437	Phacee	20	3279	
Sedecias	10	3446	Oscas -	18	3314	

Sexta mundi ætas. Pontifices Hebræi.

Duces & Pontifices.	Anni Reg.	usque ad an.	Synchronismus Monarchiarum.
<i>Captivitas</i>			
<i>Babylonica.</i>	70	3516	Initium Monarchiæ Persicæ sub Cyro 3516.
Zorobabel -	51	3567	
Joachim - -	22	3589	
Ethalib - - -	6	3595	
Esdra - - -	5	3600	
Nehemias -	29	3629	
Joadas - - -	20	3649	
Jonathas -	40	3689	
Jaddus - -	41	3730	
Onias I. -	23	3753	Initium Monarchiæ Græcorum sub Alexandro M. 3724.
Simon I. -	12	3765	
Eleazar -	32	3797	
Manasses -	10	3807	
Onias II. -	14	3821	
Simon II. -	25	3846	
Onias III. -	36	3882	
<i>Interregnu.</i>	5	3887	
<i>Machabæi.</i>			
Mathathias	1	3888	
Judas - -	6	3894	
Jonathas - -	18	3912	
Simon - -	7	3919	
Joan. Hyrc.	31	3950	
Aristobul, Rex	1	3951	

Sexta mundi ætas. Pontifices Hebræi.

Dnces & Pontifices.	Anni Reg.	ufque ad an.	Synchronismus Monarchiarum.
Alexand. Jan.	24	3975	
Hyrchanus -	23	3988	
Aristobul. II.	3	3991	Initium Monarchiæ Romanorum sub Augusto 2024. quo imperante natus est Christus 4053.
Hyrchan. II.	23	4014	
Antigon.	3	4017	
<i>Herodiani.</i>			
Herodes Rex	37	4055	
Archelaus -	6		
Agrippa I. -	41		Excidium Urbis Hierosolymæ anno post Christum natum septuagesimo.
Agrippa II. -	21		

